

สิทธิการแต่งงานเกย์ภายใต้อำนาจปกครองของรัฐทุนนิยม

The Rights of Gay Marriage
under the Regime of Capitalist State Power

ดร.นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

Narupon Duangwises, Ph.D.
Sirindhorn Anthropology Centre

วันรับบทความ: 24 มิถุนายน 2562 (Received June 24, 2019)
วันแก้ไขบทความ: 30 กรกฎาคม 2562 (Revised July 30, 2019)
วันตอบรับบทความ: 26 สิงหาคม 2562 (Accepted August 26, 2019)

บทคัดย่อ

บทความนี้ ต้องการวิพากษ์กระบวนการทัศน์ที่ใช้ขับเคลื่อนการเมืองของอัตลักษณ์เกย์และการเรียกร้องสิทธิการแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่ของรักร่วมเพศเดียวกัน ซึ่งถูกครอบงำด้วยบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศ ระบบผัวเดียวเมียเดียว และการปกครองของรัฐบาลสมัยใหม่ที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและประชาธิปไตยเป็นแนวทาง กระบวนทัศน์นี้เจริญเติบโตมาจากอำนาจ/ความรู้แบบตะวันตกที่เชิดชูระบบเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องการควบคุมชีวิตมนุษย์ให้อยู่ในระเบียบแบบสากลนิยม โดยทำให้มนุษย์เชื่อมั่นว่าชีวิตที่ดี มีความสุข และสมบูรณ์นั้น จะต้องเป็นชีวิตที่มีสิทธิ เสรีภาพ และมีอำนาจในตัวเอง การต่อสู้เพื่อสิทธิแต่งงานของเกย์จึงมิใช่ข้อพิสูจน์ถึงการมีความเท่าเทียมทางสังคม หากแต่เป็นการปรับโฉมหน้าของอำนาจที่นำเอาเรื่องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพมาเป็นกลยุทธ์ในการควบคุมพลเมือง แต่เบื้องหลังยังคงมีการแบ่งแยกกีดกันโดยใช้การจดทะเบียนสมรสเป็นข้ออ้างเพื่อการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: เกย์, การแต่งงาน, การจดทะเบียนชีวิตคู่, ครอบครัว, ระบบผัวเดียวเมียเดียว

Abstract

This paper is aimed to criticize the discursive paradigm that underscores the politics of gay identity and the movement of legalization of gay marriage and same-sex partnership, which are regulated by institutionalized heteronormative regime and monogamy system that are inclusively effected by the rise of modern nation state developed in capitalist economy and democratic political system. This paradigm is proliferated from the western power/knowledge of scientific rationalism that controls the human being within the universal rules of order, and propagates that human life is destined to the absolute good, virtue, and happiness, in which individual is subjected and inclined naturally to their own right, freedom, and autonomy. The gay marriage rights movement, definitely, is not the approval of social equality, but the deployment of discursive power that use the human rights and liberalist discourses as the techniques of controlling and disciplining population, but there is hierarchy and discrimination hiding behind the face of marital status that is beneficial in economic opportunities.

Keywords: Gay, Marriage, Partnership Registration, Family, Monogamy

ข้อถกเถียงในการศึกษาความสัมพันธ์ของคู่รักเกย์

เท่าที่ผ่านมาในช่วงทศวรรษ 1970-1980 กระบวนทัศน์ที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของชายรักชาย มักจะวางอยู่บนปรากฏการณ์ของขบวนการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของเกย์และเลสเบี้ยน ซึ่งขยายตัวมากในช่วงทศวรรษ 1970 (Peplau, 1982) ในช่วงเวลานี้ มีนักวิชาการด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยาพยายามวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกันที่แตกต่างไปจากคู่รักของหญิงชาย โดยมองว่าความสัมพันธ์ของคู่เกย์และเลสเบี้ยนคือ “วิถีชีวิตที่แตกต่าง” ที่นำไปสู่การสร้างครอบครัวแบบใหม่ รวมทั้งสนใจเรื่องความสุขและความมั่นคงในการครองคู่และการแสดงความรักระหว่างคู่เกย์ (Silverstein, 1981) ขณะเดียวกันก็มีความเข้าใจว่าความรักและความสัมพันธ์ของคู่เกย์คือการเลียนแบบคู่รักชายหญิง ที่จะต้องมีเกย์คนหนึ่งแสดงบทบาทความเป็นสามีและอีกคนหนึ่งแสดงบทบาทภรรยา ความคิดนี้ถูกวิจารณ์ว่าไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจากความสัมพันธ์ของคู่เกย์จะมีการสลับบทบาทไปมาและไม่ยึดติดกับแบบแผนที่ตายตัว (Peplau, 1981) อย่างไรก็ตาม การศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเลือกศึกษากลุ่มเกย์วัยรุ่นหนุ่มสาวที่เป็นชนชั้นกลาง ข้อมูลที่มาจากเกย์ชนชั้นแรงงานและกลุ่มคนผิวสียังมีอยู่น้อยมาก รวมถึงระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ศึกษาส่วนใหญ่ยังเป็นการใช้แบบสอบถาม ยังไม่มีการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาที่อธิบายรายละเอียดของชีวิตและประสบการณ์ของความรักและความสัมพันธ์ (Peplau, 1982)

ตั้งแต่ทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา การศึกษาชีวิตคู่ของเกย์ในสังคมตะวันตกมีข้อค้นพบที่สำคัญประการหนึ่งคือ คู่รักเกย์จะยอมให้คนรักของตนมีสัมพันธ์กับเกย์คนอื่นได้โดยไม่ถือว่าเป็นการมีคู่หรือนอกใจ ในการศึกษาของ McWhirter and Mattison (1984) พบว่าในจำนวนคู่รักเกย์ในสหรัฐอเมริกา 156 คู่ ให้นิยามคำว่า “ซื่อสัตย์ต่อกัน” ว่าเป็นการหวงใยกันโดยไม่นำเอาเรื่องเซ็กส์และการมอมเมา เป็นเงื่อนไขของข้อห้าม หมายถึงตราบไต่ที่คู่ของตนยังคงดูแลเอาใจใส่ต่อกัน ไม่ว่าเขาจะไปมีเซ็กส์กับคนอื่น ก็ยังถือว่าคู่ของตนมีความซื่อสัตย์ นิยามนี้ต่างไปจากคู่รักระหว่างชายหญิง การศึกษานี้ยังชี้ว่าคู่รักเกย์ที่อยู่กันนานเกิน 5 ปี มักจะมี

แนวโน้มนิยมให้คู่ของตนไปมีสัมพันธ์ทางเพศกับเกย์คนอื่นได้ การยอมให้คู่ของตนทำเช่นนี้จะมีส่วนส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ของคู่รักเกย์ยาวนานขึ้น ซึ่งคูที่อยู่ด้วยกันยาวนานกว่า 10 ปี จะไม่ห้ามให้คู่ของตนไปมีเซ็กส์กับคนอื่น การแสดงความเป็นเจ้าของมากเกินไป เช่น การหึงหวงหรือจับผิดคนรัก จะบ่อนทำลายความสัมพันธ์ของคู่รักเกย์ ส่วนการศึกษาเกย์ในสหรัฐอเมริกาของ Kirk and Hunter (1989) พบว่าการโกหกหลอกลวงของคู่รักเกย์เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทำให้เกย์ที่ตกลงจะใช้ชีวิตร่วมกันต้องยืดหยุ่นและยอมให้คู่ของตนมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ ทำให้การครองคู่ของเกย์มีลักษณะเป็น “ความสัมพันธ์แบบเปิด” (open relationship) มากกว่าการแสดงความเป็นเจ้าของ การศึกษาของ Shernoff (1995) ก็อธิบายในทำนองเดียวกันว่าคู่รักเกย์ชาวอเมริกันไม่ได้ใช้เซ็กส์เป็นตัววัดความซื่อสัตย์ แต่อาศัยความเข้าใจต่อกัน และเป็นที่ปรึกษาทางใจเมื่อแต่ละคนมีความทุกข์

ในการศึกษาของ Dannecker (1991) พบว่าคู่รักเกย์ในเยอรมัน 83% จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนอื่นเสมอ และการมีคู่นอนหลายคนในเวลาเดียวกันก็ไม่ใช่เรื่องที่ผิดปกติ การศึกษาของ Hickson (1992) พบว่าเกย์ในอังกฤษประมาณ 56.3% ยอมให้คู่ของตนมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ ในการศึกษาคู่เกย์ในอเมริกาของ Sullivan (1995) พบว่าความสัมพันธ์ของคู่เกย์ต่างจากคู่ชายหญิง เพราะคู่เกย์มักจะมีความสัมพันธ์กับคนที่ไม่ใช่คู่ของตนเสมอ ชีวิตทางเพศของเกย์จึงมีลักษณะเปิดมากกว่าคู่รักต่างเพศ ในการศึกษาเกย์ในประเทศเนเธอร์แลนด์ของ Xiridou (2003) พบว่าคู่เกย์ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันไปนาน ๆ มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์กับคนที่ไม่ใช่คู่ของตนเอง การอยู่เป็นคู่แบบผัวเดียวเมียเดียวจะไม่ใช่ว่าจะเกิดขึ้นในชีวิตของเกย์ เพราะในช่วงเวลาหนึ่งปี เกย์สามารถมีคู่นอนมากถึง 8 คน ทั้งๆ ที่เขามีคนรักอยู่แล้ว การใช้ชีวิตคู่ร่วมกันของเกย์อาจจะมีรูปแบบภายนอกที่เหมือนกับคู่ชายหญิงที่เป็นสามีภรรยา แต่เบื้องหลังความสัมพันธ์ของคู่เกย์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นกับคู่ชายหญิง กล่าวคือ ข้อผูกมัดและการควบคุมคู่ของเกย์จะไม่นำเอาเรื่องเซ็กส์มาเป็นตัวกำหนด แต่คู่เกย์พยายามยืดหยุ่นให้คนรักสามารถมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ การครองคู่ของเกย์จึงเปิดกว้างในเรื่องเซ็กส์ ในการศึกษาของ

Blasband and Peplau (1985) Hickson and Others (1992) อธิบายว่าคู่เกย์ที่ยอมให้คนรักของตนมีเช็กส์กับคนอื่นจะช่วยทำให้ชีวิตคู่ยืนยาว เพราะการมีเช็กส์กับคนอื่นจะสร้างความแปลกใหม่และมีชีวิตชีวามากขึ้น

การศึกษาของ LaSala (2001, 2004a, 2004b) พบว่าคู่เกย์ชาวอเมริกันที่ใช้ชีวิตร่วมกัน ไม่คิดว่าการมีเช็กส์กับคนอื่นคือปัญหาหรือจะมาบ่อนทำลายความสัมพันธ์ของพวกเขา เพราะการมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นวิธีการแสวงหาความสุขอย่างหนึ่งและอาจช่วยให้ชีวิตคู่ของเกย์ยืนยาวขึ้น อย่างไรก็ตาม คู่เกย์ที่ตกลงให้คนรักมีเช็กส์กับคนอื่นได้มักจะเคารพและให้เกียรติคนรักของตัวเองก่อนเสมอ ถ้าคนรักของตนมีความสัมพันธ์กับคนอื่น คนรักจะต้องไม่นำเอาคน ๆ นั้น มาสร้างปัญหาหรือมาทำลายความสัมพันธ์ของคู่รัก การตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ของเกย์จึงมิใช่การนำเช็กส์มาเป็นข้อผูกมัด เพราะจินตนาการและความสุขทางเพศของเกย์แต่ละคนอาจจะแตกต่างกัน คู่รักเกย์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ประสบการณ์ทางเพศของคนรัก โดยไม่สร้างเงื่อนไขหรือกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความสุขทางเพศและกามารมณ์ของคู่ของตน การศึกษาของ Shernoff (1995) เคยตั้งข้อสังเกตไว้ว่าคู่รักเกย์อเมริกันบางคู่อาจพึงพอใจที่จะแสวงหาคนอื่น (บุคคลที่สาม) มาปรนเปรอความสุขทางเพศของกันและกัน ทำให้คู่เกย์สามารถเรียนรู้ประสบการณ์เช็กส์ที่แตกต่างไปจากเดิมโดยที่ทั้งคู่ต่างอยู่ในสายตาของกันและกัน

ในการศึกษาคู่รักเกย์ 121 คู่ที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ ของสหรัฐอเมริกา LaSala (2004) อธิบายว่าคู่รักเกย์ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันจะหาความสุขทางเพศจากคนที่มิใช่คนรักของตัวเองด้วย เพราะการมีเช็กส์กับคนอื่นคือช่องทางที่จะทำให้คู่รักเกย์สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ดีขึ้น คู่รักเกย์พยายามแยกความรักออกจากเช็กส์ เพื่อที่จะทำให้การแสวงหาความสุขทางเพศไม่จำกัดอยู่เฉพาะคนรักเพียงคนเดียว การแยกสองสิ่งนี้ออกจากกัน ช่วยทำให้เห็นว่าความหมายและคุณค่าของชีวิตคู่ไม่ได้ตัดสินจากเรื่องเช็กส์และกามารมณ์ คู่รักเกย์สามารถเรียนรู้การมีความสุขทางเพศที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการมีเช็กส์กับคนที่มิใช่คนรักของตนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ และสิ่งนี้ไม่ใช่เรื่องผิดหรือเป็นอันตรายต่อการสร้างความ

สัมพันธ์ของคูเกย์ ข้อสังเกตดังกล่าวนี้นำไปสู่การทบทวนสิ่งที่เรียกว่า “รักเดียวใจเดียว” “ความซื่อสัตย์” รวมถึงนิยามของ “การมีคู่” และ “การนอกใจ” การแยกความรักออกจากเซ็กส์ไม่ได้หมายความว่าเกย์คือคนสำส่อนทางเพศหรือเป็นคนมักมากในกามารมณ์ หากแต่เป็นการเปิดพื้นที่ให้กับนิยามใหม่ ๆ ของเซ็กส์และความรัก ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานแบบผัวเดียวเมียเดียวและความรักแบบโรแมนติก (LaSala, 2004: 411)

การแสวงหาความสุขทางเพศของเกย์ มีสิ่งที่น่าสนใจเรียนรู้หลายประการ เช่น เกย์ที่มีอายุมากมักจะแสวงหาความสุขทางเพศกับเกย์ที่มีอายุน้อยกว่า ดังนั้น หากคูรักเกย์ที่มีอายุมากทำความเข้าใจสิ่งนี้ การยอมให้คนรักของตนไปหาความสุขกับเกย์วัยหนุ่มก็อาจจะช่วยให้ชีวิตคู่ดำเนินต่อไปได้ นอกจากนั้น เกย์จะให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตาและสรีระทางเพศ (Shernoff, 2002) เกย์พยายามทำให้เรือนร่างของตนเป็นที่ดึงดูดทางเพศ และจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาของตนว่าจะมีเสน่ห์ทางเพศหรือมีความเป็นชายที่สมบูรณ์แบบหรือไม่ (Bailey and Others, 1994) การดูแลสุขภาพร่างกายของคูรักเกย์ให้แข็งแรง มีรูปร่างที่สมส่วน ไม่อ้วน ไม่ซีไรต์ ก็อาจช่วยสร้างความสุขในการอยู่กับคนรักได้เช่นกัน (Todosijevic and Others, 2005) ถึงแม้ว่าความสุขทางเพศในแนวทางนี้จะให้คุณค่ากับเรือนร่าง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความปรารถนาและความพึงพอใจในรูปร่างคือเงื่อนไขสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ทางเพศของมนุษย์ เกย์แต่ละคนอาจจะมีความพึงพอใจในรูปร่างหน้าตาในแบบที่ต่างกัน ซึ่งการตอบสนองความสุขด้วยสรีระทางเพศนี้ก็มักถูกตีค่าที่เกย์แต่ละคนต้องเรียนรู้เพื่อที่จะใช้อย่างพอเหมาะพอดี เพราะการแสวงหาความสุขในแนวทางนี้วางอยู่บนความเสี่ยงที่คูรักเกย์จะต้องเผชิญ ซึ่งในบทความนี้จะไม่ก้าวลึกลงไปถึงปัญหากระบวนทัศน์ อำนาจความรู้ และมายาคติเกี่ยวกับเซ็กส์และอัตลักษณ์ของเกย์ หากแต่จะชี้ให้เห็นเงื่อนไขที่ปรากฏอยู่ในการแสวงหาความสุขทางเพศที่คูเกย์ต้องพบเจอ

การทำทำความเข้าใจ “ความสัมพันธ์แบบเปิด” ของคูรักเกย์ มีความสำคัญต่อการทบทวนสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมอยู่ในขบวนการเรียกร้องสิทธิการแต่งงานและ

การจดทะเบียนชีวิตคู่ของเกย์ในปัจจุบัน เพราะความสัมพันธ์ที่ดูเหมือนจะคล้ายกับคู่รักชายหญิงซึ่งกฎหมายรับรองให้อยู่ในบรรทัดฐานแบบผัวเดียวเมียเดียว แต่เบื้องหลังความสัมพันธ์ที่คู่เกย์มีต่อกันกลับท้าทายบรรทัดฐานเหล่านี้ ดังนั้น ความพยายามที่คู่เกย์ต้องการให้รัฐรับรองการใช้ชีวิตคู่ของพวกเขา อาจจะเป็นเพียงกฎระเบียบที่ให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น การทำธุรกรรมทางการเงิน การได้สวัสดิการทางสังคม การศึกษาพยาบาล การรับมรดก และแบ่งทรัพย์สิน แต่ในมิติอื่น ๆ เช่น ความสุขทางเพศ เช็กส์ กามารมณ์ กฎหมายรับรองชีวิตคู่แบบผัวเดียวเมียเดียวอาจไม่ได้แก้ปัญหาสิ่งเหล่านี้ แต่อาจสร้างปัญหาตามมา เช่น การทะเลาะเบาะแว้งเมื่อคู่รักของตนไปมีความสัมพันธ์กับคนอื่น นำไปสู่ปัญหาการหย่าร้าง และการฟ้องร้องในเชิงกฎหมาย ความสุขทางเพศของคู่รักเกย์อาจไม่ใช่สิ่งเดียวกับการจดทะเบียนชีวิตคู่ และคำถามที่ตามมาคือ ความสุขและความมั่นคงในชีวิตคู่ของเกย์คือการยอมให้รัฐเข้ามาควบคุมความสัมพันธ์ของตนเองใช่หรือไม่ ผู้เขียนจะขอตอบคำถามดังกล่าวนี้ด้วยกรอบแนวคิดทฤษฎีควีเียร์ (Queer Theory) ซึ่งจะอธิบายใน 3 หัวข้อ คือ 1) การเมืองของอัตลักษณ์และสิทธิเกย์ 2) ความรักและระบบผัวเดียวเมียเดียว และ 3) อำนาจเบื้องหลังการจดทะเบียนชีวิตคู่

การเมืองของอัตลักษณ์และสิทธิเกย์

ขบวนการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของเกย์ ในช่วงทศวรรษ 1970 ได้ปูทางไปสู่การทำให้เกย์เป็นพลเมืองที่รัฐจะต้องรับรองในการได้สิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้หญิงผู้ชาย Epstein (1987) ตั้งข้อสังเกตว่าการเกิดขึ้นของ “อัตลักษณ์เกย์” ในช่วงต้นทศวรรษ 1970 สะท้อนให้เห็นขบวนการทางการเมืองที่ชาวเกย์พยายามใช้อารมณ์ปรารถนาทางเพศมาเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งวางอยู่บนการจัดระเบียบของเพศวิถีที่แยก “รักต่างเพศ” ออกจาก “รักเพศเดียวกัน” การที่เกย์สร้างนิยามและจัดระเบียบเพศวิถีของตัวเองให้แยกอยู่ต่างหากนี้ นำไปสู่ขบวนการเชิงการเมืองที่เกย์ออกมาเคลื่อนไหว ผนวก รณรงค์ เรียกร้อง ต่อสู้เพื่อสิทธิทางกฎหมายและความเท่าเทียมทางสังคมจากรัฐ ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ ทฤษฎีที่ใช้อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมและความปรารถนาทางเพศของมนุษย์จะปรากฏอยู่ในทฤษฎีจิตเวช ซึ่งเชื่อว่า

“โฮโมเซ็กซ์ชวล” เป็นความเปี่ยงเบนทางจิตที่เป็นผลมาจากระบบฮอโมนที่ผิดปกติ ในขณะที่ทฤษฎีสังคมเชื่อว่าปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมมีส่วนหล่อหลอมให้บุคคลมีพฤติกรรมโฮโมเซ็กซ์ชวล ข้อถกเถียงนี้คือความไม่ลงรอยระหว่างกระบวนทัศน์สารัตถะนิยม (Essentialism) ที่เชื่อปัจจัยทางธรรมชาติ กับกระบวนทัศน์ประกอบสร้างทางสังคม (Social Constructionism) ที่เชื่อปัจจัยสังคม วัฒนธรรม (Stein and Plummer, 1996; Moran, 2002)

ในแง่การเมือง “อัตลักษณ์เกย์” ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำหรับการปลดปล่อยตัวตนและการแสวงหาทางออกจากกฎระเบียบสังคมที่กดทับและปิดกั้นสิทธิเสรีภาพของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน ผู้ที่นิยามตัวเองเป็น “เกย์” จะออกมาเปิดเผยตัวต่อสาธารณะและรวมกลุ่มเพื่อรณรงค์ให้รัฐยกเลิกกฎหมายที่ปิดกั้นสิทธิเสรีภาพและเรียกร้องให้สังคมลดอคติและการดูหมิ่นเหยียดหยาม การรวมกันนี้ทำให้ชาวเกย์มีสำนึกร่วมเหมือนเช่นชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์หรือชนพื้นเมืองที่ถูกรังแก สำนึกดังกล่าวนี้สอดคล้องกับบรรยากาศทางวิชาการในช่วงทศวรรษ 1970-1980 ซึ่งมีนักวิชาการสายเฟมินิสต์ออกมาวิจารณ์ว่าความรู้เกี่ยวกับเพศภาวะและเพศวิถีถูกสร้างขึ้นภายใต้ระบบอำนาจแบบชายเป็นใหญ่และบรรทัดฐานของรักต่างเพศซึ่งไม่ยอมรับพฤติกรรมของโฮโมเซ็กซ์ชวล รวมทั้งมีการวิจารณ์ความรู้วิทยาศาสตร์และการแพทย์ที่ทำให้เกิดการตีตราโฮโมเซ็กซ์ชวลในเชิงลบ องค์การเกย์ได้นำข้อวิจารณ์นี้ไปเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง ซึ่งเป็นการนำเอาข้อวิจารณ์บางส่วนไปใช้ประโยชน์ ข้อวิจารณ์ที่ไม่ถูกนำไปใช้ก็คือการสร้างอัตลักษณ์เกย์ตกอยู่ในมายาคติเรื่องการแบ่งแยกเพศวิถีเป็นคู่ตรงข้ามระหว่างรักต่างเพศกับรักเพศเดียวกัน องค์การเกย์ที่เคลื่อนไหวเรื่องสิทธิเสรีภาพไม่เดือดร้อนกับการแบ่งแยกเพศวิถีตามแนวนี้ แต่พอใจที่จะแบ่งกลุ่มเกย์ออกจากกลุ่มหญิงชาย (Epstein, 1987:120)

การเมืองของอัตลักษณ์เกย์ เลือกใช้กระบวนทัศน์สารัตถะนิยมมายืนยันว่าอารมณ์รักเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่ธรรมชาติสร้างมาและเป็นมาตั้งแต่กำเนิด ในขณะที่เลือกใช้กระบวนทัศน์ประกอบสร้างทางสังคมเพื่อยืนยันว่าอคติที่มีต่อเกย์

เป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นมา การเลือกใช้กระบวนทัศน์เหล่านี้ก็เพื่อที่จะทำให้ ขบวนการเรียกร้องสิทธิทางกฎหมายของเกย์มีพลังและน่าเชื่อถือมากขึ้น Katz (1995) วิจารณ์ว่าการที่ชาวเกย์ยึดมั่นในเพศวิถีโฮโมเซ็กชวลซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกับ รักต่างเพศนั้น คือการตกอยู่ในกระบวนทัศน์แบบจิตเวชศาสตร์ซึ่งพยายามจัด ระเบียบพฤติกรรมทางเพศเป็นสองแบบ คือเพศที่ปกติ (รักต่างเพศ) กับผิดปกติ (โฮโมเซ็กชวล) ดังนั้น การยึดมั่นในเพศวิถีของโฮโมเซ็กชวลและการสร้างอัตลักษณ์ เกย์ คือการสืบทอดอคติทางเพศโดยวัฒนธรรมของชาวเกย์เอง トラバโดที่เกย์ไม่ วิพากษ์การจัดระเบียบเพศวิถีแบบคู่ตรงข้ามนี้และเชื่อมั่นว่าเพศวิถีของตนคือสิ่ง ที่ธรรมชาติให้มา เกย์ก็จะไม่มีวันข้ามพ้นไปจากอำนาจ/ความรู้วิทยาศาสตร์ที่ ควบคุมเช็กและกามารมณ์

ปัจจัยทางวัฒนธรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมให้ชุมชนเกย์ก่อตัว เป็นรูปร่างชัดเจนและเติบโตอย่างรวดเร็ว คือ วัฒนธรรมบริโภคและระบบเศรษฐกิจทุนนิยม D'Emilio (1993) Escoffier (1997) และ Altman (2002) อธิบายว่า ระบบทุนนิยมและการพัฒนาอุตสาหกรรม เปิดโอกาสให้พฤติกรรมทางเพศที่อยู่ นอกสถาบันครอบครัวได้ก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างที่ชัดเจน ชายหญิงสามารถแยก ตัวเองออกจากครอบครัวและเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ทำให้พวกเขา มีอิสระในการใช้ชีวิต และเลือกทำตามความปรารถนาได้โดยไม่ถูกควบคุมจากพ่อแม่หรือต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางเพศ การมีชีวิตในเมืองของคนโสดทั้งหญิง และชาย ทำให้คนที่รักเพศเดียวกันมีโอกาสแสดงตัวตน เช่น กลุ่มเกย์สามารถใช้ ชีวิตในบาร์และสถานเริงรมย์ หรือซื้อสินค้าบริการที่ตอบสนองความต้องการของ เกย์ ระบบทุนนิยมทำให้การสร้างอัตลักษณ์เกย์เป็นเรื่องเชิงวัตถุที่จับต้องและสัมผัส ได้ แต่ระบบทุนนิยมก็ได้สร้างความเหลื่อมล้ำระหว่างเกย์ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ กับเกย์ที่มีรายได้น้อย/ชนชั้นแรงงาน โดยกลุ่มที่มีรายได้สูงจะได้มีโอกาสเข้าถึง สินค้าบริการได้ง่ายกว่า

นอกจากระบบทุนนิยมแล้ว ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยและ อุดมการณ์สิทธิมนุษยชนในช่วงทศวรรษ 1980-1990 ก็เอื้อให้ขบวนการเคลื่อนไหว

ทางสังคมของคนกลุ่มต่าง ๆ มีพื้นที่ที่แสดงออก Adam (2002) อธิบายว่าระบอบประชาธิปไตยที่ดำเนินไปพร้อมกับระบบทุนนิยมในสังคมตะวันตก ได้สร้างสำนึกเกี่ยวกับ “สิทธิเสรีภาพ” และการยอมรับความเท่าเทียมกันของพลเมือง ทำให้คนกลุ่มต่าง ๆ ออกมาแสดงพลังและเรียกร้องความเสมอภาคและสิทธิการเป็นพลเมือง เห็นได้จากความคิดเรื่อง สิทธิมนุษยชนและประชาสังคม ซึ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (Heinze, 1995; Wintermute, 1995; Stychin, 2004) อุดมการณ์เสรีนิยมอาศัยกฎหมายมาเป็นเครื่องมือที่จะสร้างความเท่าเทียมและการคุ้มครองชีวิตของพลเมือง องค์กรเกย์ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิจึงนำเอาอุดมการณ์นี้มาใช้และสร้างแนวร่วมจากกลุ่มที่ขาดโอกาสทางสังคมอื่นๆ เช่น คนผิวดำ แรงงานข้ามชาติ กรรมกร และคนยากจน การทำให้ขบวนการเรียกร้องสิทธิของเกย์เข้าไปรวมกับปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนโฉมหน้าชุมชนเกย์ ซึ่งเดิมถูกมองว่าเป็นชุมชนของคนที่อยู่นอกกรอบและผิดศีลธรรม เปลี่ยนไปสู่ชุมชนของประชากรที่ขาดโอกาสทางสังคม (Engel, 2002)

ประเด็นสิทธิมนุษยชนที่เกย์นำมาใช้ เป็นเรื่องที่สังคมรับรู้และเข้าใจได้ เพราะความหมายของสิทธิมนุษยชนคือการให้อิสระแก่บุคคลในการดำเนินชีวิตโดยไม่ถูกบังคับขู่เข็ญหรือทำร้ายร่างกาย ประเด็นนี้ Moran (2002) ตั้งข้อสังเกตว่า สิทธิมนุษยชนกลายเป็นกฎหมายสากลที่แพร่หลายอยู่ในประเทศประชาธิปไตยทั่วโลก เหตุผลสำคัญที่ทำให้สิทธิมนุษยชนมีพลังในการอธิบายสิทธิของเกย์ ก็คือการทำร้ายร่างกาย การคุกคามขู่เข็ญ และการดูหมิ่นเหยียดหยามชาวเกย์ ซึ่งมีผลให้เกย์หลายคนตกเป็นเหยื่อความรุนแรง คิดฆ่าตัวตาย ถูกขับไล่ออกจากบ้าน และชุมชน เช่น ในสังคมของชาวมุสลิมและสังคมคาทอลิกที่ยึดมั่นในกฎหมายศาสนาอย่างเคร่งครัด ความรุนแรงที่เกิดกับเกย์ได้จุดชนวนให้สังคมเริ่มตระหนักถึงการคุ้มครองชีวิตและสวัสดิภาพของเกย์มากขึ้น (Altman, 2002: 418) เมื่อสิทธิมนุษยชนกับอัตลักษณ์เกย์แบบตะวันตกได้มาบรรจบกัน วัฒนธรรมของการปกป้องคุ้มครองและสร้างแบบแผนชีวิตให้กับเกย์ก็เริ่มชัดเจนขึ้น Helfer และ Miller (1996) กล่าวว่ารสนิยมทางเพศของมนุษย์ควรจะสอดคล้องกับการแสดงตัวตนและความปรารถนาทางเพศ ซึ่งทำให้บุคคลมีความสุข ดังนั้น การเคารพรสนิยมทางเพศของคนอื่นก็

ควรจะได้รับการปกป้องคุ้มครอง จะเห็นได้ว่ารัฐบาลประชาธิปไตยในยุโรปและอเมริกาเริ่มถกเถียงเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชาวเกย์ เช่น เริ่มมีการแก้ไขและยกเลิกกฎหมายที่ลงโทษและเอาผิดเกย์ และออกกฎหมายที่ให้สิทธิในการพลเมืองแก่ชาวเกย์ เช่น การจดทะเบียนคู่ชีวิตและการแต่งงาน (Waalwijk and Clapham, 1993)

การขยายตัวของวัฒนธรรมปกป้องคุ้มครองชาวเกย์ที่ตะวันตกนำมาใช้ในช่วงทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา คือการเมืองของระบอบประชาธิปไตยและประชาสังคม ซึ่งกระตุ้นให้ชาวเกย์ออกมายืนยันอัตลักษณ์ของตัวเองซึ่งต่างไปจากชายหญิง แต่การเมืองดังกล่าวนี้ค่อนข้างอิงอยู่กับวัฒนธรรมเกย์ผิวขาวชนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีการศึกษาสูง มีอาชีพที่มั่นคง และอาศัยอยู่ในเขตเมืองในสังคมทุนนิยม (Richardson, 2005) ดังนั้น ความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของเกย์จึงวางอยู่บนประสบการณ์ของชนชั้นและเชื้อชาติ หากจะมองดูพฤติกรรมรักเพศเดียวกันในวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งมีรูปแบบที่หลากหลายและมีเงื่อนไขที่ต่างไปจากตะวันตก เช่น พฤติกรรมข้ามเพศ ก็จะมีพบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมเหล่านั้นค่อย ๆ ปรับเข้ากับความทันสมัยแบบตะวันตก โดยพยายามสร้างอัตลักษณ์ทางเพศผ่านความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน (Adam, Duyvendak and Krouwel, 1999) ทั้งนี้ วัฒนธรรมเกย์กระแสหลักที่มาจากตะวันตกแผ่ขยายไปยังสังคมอื่น ๆ ผ่านระบบทุนนิยม บริโภคนิยม การเมืองประชาธิปไตย อุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ ซึ่งเชิดชูยกย่องคุณค่าของปัจเจกชนนิยมและสิทธิส่วนบุคคล (Stychin, 2004: 965) วัฒนธรรมเกย์ในแนวทางนี้ได้สร้าง “ความเป็นสากล” ของสิทธิเกย์และบดบังความแตกต่างของรูปแบบอารมณ์และพฤติกรรมทางเพศในท้องถิ่นที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ (Altman, 2002: 420) กลุ่มคนหลากหลายทางเพศในสังคมนอกตะวันตกได้หิบบลวยเอาแนวคิดสิทธิมนุษยชนมาสนับสนุนการสร้างอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของตัวเอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องรวมกลุ่มประท้วงหรือออกไปเดินขบวนตามท้องถนนเหมือนที่เกย์ตะวันตกทำ รูปแบบการใช้ประโยชน์จาก “สิทธิมนุษยชน” ของเกย์จึงมีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม หรือกล่าวได้ว่าการเกิดขึ้นของอัตลักษณ์เกย์ในสังคมอื่น ๆ มีวิธีการแสดงออกที่หลากหลายแต่อยู่ภายใต้อุดมการณ์เสรีนิยมแบบเดียวกัน (Altman, 2002: 422)

สิ่งที่น่าสนใจก็คือ การเมืองของอัตลักษณ์และสิทธิเกย์แบบตะวันตกไม่ได้สร้างสูตรสำเร็จให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเกย์ในสังคมอื่น หากแต่กลุ่มเกย์ที่อยู่นอกสังคมตะวันตกมีวิธีการที่จะสร้างอัตลักษณ์และสิทธิของตนเองในรูปแบบที่แตกต่างภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ อย่างไรก็ตาม ภายใต้อุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ที่ขับเคลื่อนระบอบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจทุนนิยม ความต้องการจะได้สิทธิ “ความเป็นพลเมือง” ของเกย์ก็ไม่ต่างไปจากชายหญิง ไม่ว่าจะเป็นสิทธิการทำงาน การแต่งงาน การสร้างครอบครัว การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และความเท่าเทียมในการดำเนินชีวิต ประเด็นที่น่าทบทวนในที่นี้ก็คือความคิดเรื่อง “ความเป็นพลเมือง” ของชาวเกย์ตกอยู่ภายใต้อำนาจ/ความรู้ของบรรทัดฐานรักต่างเพศ การจัดช่วงชั้นของเพศภาวะและเพศวิถีแบบเหตุผลนิยม และความรักแบบผัวเดียวเมียเดียว

ความรักและระบบผัวเดียวเมียเดียว

ข้อสงสัยเกี่ยวกับความรักและระบบผัวเดียวเมียเดียวที่เกิดขึ้นในสิทธิการเป็นพลเมือง ไม่ว่าจะเป็นนิยามด้วยเพศภาวะและเพศวิถีแบบใดก็ตาม ล้วนมีปัญหาประเด็นนี้ Bell and Binnie (2002) วิจารณ์ว่าการเมืองของเพศวิถีพยายามจะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่และการยอมรับ ซึ่งระบบกฎหมายแบบตะวันตกได้ให้คุณค่าต่อเช็กส์และการมรดกแบบอนุรักษนิยม ซึ่งยอมรับเฉพาะความสัมพันธ์แบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น ถ้าหากสิทธิการเป็นพลเมืองวางอยู่บนโครงสร้างเชิงอำนาจแบบนี้ ก็เท่ากับว่าการจดทะเบียนความรักของพลเมืองทุกเพศจะต้องอยู่ภายใต้กฎผัวเดียวเมียเดียว คำถามคือ การที่เกย์พยายามให้รัฐคุ้มครองและให้สิทธิการสร้างชีวิตคู่/ครอบครัวของพวกเขาด้วยความเป็นพลเมืองแบบนี้ ชาวเกย์กำลังผลิตซ้ำมายาคติเกี่ยวกับความรัก ครอบครัว เช็กส์และการมรดกซึ่งแบ่งแยกระหว่างสิ่งที่ได้ออกจากสิ่งที่เลวร้ายหรือไม่ Warner (1999) เคยตั้งข้อสังเกตในทำนองเดียวกันว่าการจดทะเบียนชีวิตคู่ของเกย์ ไม่ได้เป็นแค่เพียงการผลิตซ้ำบรรทัดฐานทางเพศที่รับรองเช็กส์ของกลุ่มสมรสว่าถูกต้อง และเช็กส์ที่อยู่นอกการสมรสว่าเป็นสิ่งผิด รวมทั้งยังทำให้สูญเสียการวิพากษ์กฎระเบียบศีลธรรมทาง

เพศ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของคนที่มีความพิเศษวิถีนอกกรอบ

Isin and Wood (1999) วิจารณ์ว่าความเป็นพลเมืองภายใต้กฎหมายที่รัฐสร้างขึ้นนั้น ได้กำหนดสิทธิหน้าที่บางอย่างที่พลเมืองต้องทำตามและสมควรจะได้รับ ซึ่งถ้าไม่ทำตามก็จะถือว่าละเมิดกฎหมายและอาจถูกลงโทษ ฉะนั้นการทำกฎความเป็นพลเมืองจึงเป็นการทำตามคำสั่งที่รัฐเป็นผู้ควบคุมให้ปัจเจกต้องทำหรือห้ามทำอะไร สำหรับในพรหมแดนของเซ็กส์และความรัก สิ่งที่ปัจเจกจะต้องทำตามกฎความเป็นพลเมืองก็คือการมีคู่เพียงคนเดียว การเป็นพลเมืองตามที่รัฐต้องการจึงเป็นการเมืองของยอมให้ทำและห้ามมิให้ทำบางสิ่งบางอย่าง การเมืองลักษณะนี้เจริญเติบโตในสังคมทุนนิยมและระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการให้ปัจเจกเชื่อมั่นในสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล และเชื่อฟังกฎหมายที่ใช้ควบคุมการใช้สิทธิเหล่านั้นเพื่อมิให้ละเมิดสิทธิของปัจเจกคนอื่น รัฐชาติสมัยใหม่ที่ก่อตัวมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ต้องการควบคุมประชากรให้อยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์และเป็นแรงงานในระบบการผลิตแบบทุนนิยม เพื่อทำให้สังคมมั่นคงสมบูรณ์และเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ รัฐจำเป็นต้องควบคุมประชากรให้อยู่ในบรรทัดฐานทางเพศแบบเดียวกัน นั่นคือ การสร้างครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียว ซึ่งเท่ากับเป็นการจัดระเบียบเพศภาวะและเพศวิถีให้อยู่ในกรอบที่รัฐกำหนด

นักวิชาการสายเฟมินิสต์ เช่น Sparks (1997) วิจารณ์ว่าทฤษฎีการเป็นพลเมืองในแบบจารีตประเพณีมุ่งที่จะควบคุมปัจเจกให้อยู่ในกฎระเบียบเพื่อตอบสนองระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม Richardson (1998) วิจารณ์ว่าการเป็นพลเมืองในสังคมตะวันตก คือการทำให้บรรทัดฐานรักต่างเพศกลายเป็นสถาบันที่มั่นคงและตอกย้ำว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่า ถ้าหากเกย์ต้องการจะเป็นพลเมืองก็จำเป็นต้องเคารพบรรทัดฐานเหล่านี้โดยการยึดถือการครองคู่แบบผัวเดียวเมียเดียวไปปฏิบัติ สิ่งนี้มีนัยยะว่าเซ็กของเกย์ที่สังคมยอมรับคือเซ็กส์ที่ซื่อสัตย์ต่อคนรักเพียงคนเดียว ดังนั้น การมีคู่หลายคนในเวลาเดียวกันจะกลายเป็นสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งชาวเกย์จำนวนมากมักจะปรักปรำและกล่าวโทษเกย์ที่เปลี่ยนคู่บ่อย ๆ เช่นเดียวกับที่ผู้หญิงผู้ชายปฏิเสธคนที่นอกใจและเจ้าชู้ Stychin (1998) และ Crawford (2006)

วิจารณ์ว่าการที่เกย์ต้องการจดทะเบียนความรักและชีวิตคู่แบบที่รัฐกำหนด ทำให้เกย์กลายเป็นคนที่รังเกียจพวกเดียวกันเอง นั่นหมายถึงเกย์ที่เปลี่ยนคู่นอนบอยหรือมีความสัมพันธ์แบบเปิดจะกลายเป็นคนไม่ดีและจะถูกกีดกันออกจากความเป็นพลเมืองตามแบบที่รัฐรับรอง การเป็นพลเมืองภายใต้สิทธิการครองคู่ที่ชาวเกย์ปรารถนาจึงเป็นการรับเอากฎระเบียบของรักต่างเพศมาปฏิบัติโดยไม่รู้ตัว และทำให้ตกอยู่ใต้โครงสร้างอำนาจที่ผลิตซ้ำช่วงชั้นและคู่ตรงข้ามของเช็กและกามารมณ์ ประเด็นนี้ Rich (1980) เคยวิจารณ์ไว้แล้วว่าบรรทัดฐานรักต่างเพศคืออำนาจที่ใช้ควบคุมสังคม (compulsory heterosexuality) ซึ่งผู้ชายจะมีอภิสิทธิ์ในการควบคุมเรือนร่างของผู้หญิง ดังนั้น สำหรับ Rich การแต่งงานของคนเพศเดียวกันคือการทำลายกฎระเบียบของรักต่างเพศ

การรณรงค์เรียกร้องเพื่อให้ได้สิทธิในการแต่งงานหรือการจดทะเบียนชีวิตคู่ ที่ปรากฏอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวของชาวเกย์ในปัจจุบัน คือความพยายามที่จะทำให้ได้สิทธิตามกฎหมายซึ่งอิงอยู่กับสวัสดิการและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเกย์ชนชั้นกลางที่มีฐานะทางสังคม มีความมั่นคงในอาชีพ และมีรายได้สูง เกย์กลุ่มนี้พึงระบบทุนนิยมและวัฒนธรรมบริโภคในการยืนยันอัตลักษณ์และแบบแผนการดำเนินชีวิต สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเมืองของความเป็นพลเมืองที่แบ่งแยกพรมแดนเช็กและกามารมณ์ให้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวและใช้เป็นเครื่องพิสูจน์การมีตัวตนทางเพศ และแยกพรมแดนของสิทธิให้อยู่ในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้ปัจเจกเข้าถึงสวัสดิการสังคม ซึ่งค่อย ๆ ถูกควบคุมด้วยกลไกตลาดมากขึ้น การเมืองของความเป็นพลเมืองในแบบที่เกย์นำมาใช้นี้ คือการกลืนเข้าไปอยู่ในบรรทัดฐาน (Normalized Assimilation) (Vitulli, 2010) และเป็นวัฒนธรรมของการแสวงหาตัวตนที่นำเอาความปรารถนาทางเพศมาเป็นเครื่องมือของการสร้างชีวิตและอำนาจในตัวเอง (Weeks, 1998; Crawford, 2006)

Bell and Binnie (2002) วิจารณ์ว่าการจดทะเบียนความรักของคู่เกย์มิใช่การทำลายบรรทัดฐานของครอบครัวตามจารีตประเพณี หากแต่เป็นการทำให้ครอบครัวแบบนั้นมีพลังในการควบคุมประชากรต่อไป นอกจากนั้น ครอบครัวและ

ชีวิตคู่ของคนรักเพศเดียวกันมิได้สะท้อนถึงความเท่าเทียมทางสังคมอย่างที่เราเข้าใจ กล่าวคือ คนรักเพศเดียวกันบางชนชั้นที่ไม่ได้มีคู่ครองหรือเลือกที่จะมีความสัมพันธ์แบบเปิดจะไม่มีสิทธิเท่ากับเกย์ที่จดทะเบียนชีวิตคู่ ความเท่าเทียมทางสังคมกับการจดทะเบียนความรักจึงไม่ใช่สิ่งเดียวกัน ในบางสังคมที่มีกฎหมายให้สิทธิเกย์ในการจดทะเบียนชีวิตคู่ ก็ยังคงเลือกปฏิบัติ เช่น ในเนเธอร์แลนด์ที่มีกฎหมายแต่งงานของคนเพศเดียวกันในปี ค.ศ. 2000 คู่รักเกย์ก็ไม่ได้มีสิทธิเท่ากับคู่รักชายหญิง เพราะกฎหมายยังมองว่าการสร้างครอบครัวตามธรรมชาติ (ชายคู่หญิง) ยังมีคุณค่าที่สูงกว่าครอบครัวที่ไม่ใช่ธรรมชาติ ปัญหาเกี่ยวกับนิยามของ “ครอบครัว” ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักกฎหมายซึ่งได้นำเอากระบวนการทัศนแบบสารัตถะนิยมมาใช้ เพื่อที่จะเชิดชูอนามัยเจริญพันธุ์แบบหญิงชาย (reproductive biologism) ให้เหนือกว่าเช็กของคนเพศเดียวกัน ปัญหาดังกล่าวนี้อาจสะท้อนให้เห็นว่าสังคมและนักกฎหมายยังคงมอง “ครอบครัว” ในมิติทางชีววิทยามากกว่าจะมองในเชิงวัฒนธรรม ครอบครัวของเกย์จึงมักถูกตั้งคำถามว่าควรจะมีสิทธิรับเด็กมาเป็นลูกบุญธรรมหรือไม่ หรือ เด็กที่มีพ่อแม่เป็นคู่เกย์จะกลายเป็นเกย์ด้วยหรือไม่ ความวิตกกังวลต่อครอบครัวและชีวิตคู่ของเกย์คือสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในการให้สิทธิจดทะเบียนความรักของคู่เกย์

ความคิดแบบสารัตถะนิยมและเสรีนิยม ที่ปรากฏอยู่ในขบวนการเรียกร้องสิทธิแต่งงานของเกย์ แฝงไว้ด้วยระบบศีลธรรมทางเพศที่มองเช็กส์และกามารมณ์ที่อยู่นอกสถาบันครอบครัวและความรักว่าเป็นสิ่งผิดและเป็นสิ่งต้องห้าม (Sex-Negativity) คู่ตรงข้ามนี้ไม่ได้หายไปไหน แต่กลับมีน้ำหนักมากขึ้นในการอธิบายว่าคู่รักเกย์ที่สังคมยอมรับคือคู่รักที่ซื่อสัตย์และรักเดียวใจเดียว (Shillington, 2013) สังคมจะยังคงมองว่าเกย์ที่เปลี่ยนคู่บ่อย ๆ ไม่สมควรจะได้สิทธิแต่งงาน หากเกย์ต้องการได้สิทธินี้ก็ต้องประกาศต่อสาธารณะว่าจะมั่นคงต่อความรักและไม่ส่ำส่อนทางเพศ Pendleton (1996) วิจารณ์ว่าการแต่งงานของเกย์ยังคงถูกคาดหวังจากสังคมว่าเกย์จะต้องเลิกพฤติกรรมส่ำส่อนทางเพศ สิ่งนี้คืออาการของสังคมที่ยังคงหวาดกลัวเรื่องเช็กส์และกามารมณ์ (erotophobia) ความสัมพันธ์ทางเพศของเกย์จึงยังคงเป็นความชั่วร้ายและขัดต่อศีลธรรม อย่างไรก็ตาม ในการ

ศึกษาของ Shillington (2013) พบว่าเกย์ในแคนาดาให้ความสำคัญกับ “ความรู้สึกรักเดียวใจเดียว” (Emotional Monogamy) เหนือกว่าการเป็นเซ็กส์กับคน ๆ เดียว (Sexual Monogamy) นั้นหมายถึงอารมณ์และความรักของเกย์ได้แยกออกจากเรื่องเซ็กส์ กล่าวอีกแง่หนึ่งคือ การซื้อสัตย์ทางอารมณ์และความมั่นคงทางความรู้สึกของคู่เกย์จะมีพลังในการประคับประคองความสัมพันธ์ให้ยืนยาว ถึงแม้ว่าคู่รักของตนจะมีเซ็กส์กับคนอื่นก็ตาม ดังนั้น การทำความเข้าใจความรักเดียวใจเดียวจึงมีมิติที่ซับซ้อนและไม่อาจเหมารวมได้ว่าความสัมพันธ์ของคู่เกย์จะลอกแบบมาจากคู่รักชายหญิงแบบตรงไปตรงมา

ในการศึกษาของ Worth, Reid และ McMillan (2002) ระบุว่าเกย์ในประเทศนิวซีแลนด์คิดว่าความรักเดียวใจเดียวคือสัญลักษณ์หรือเครื่องบ่งชี้ของการไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างคนสองคน ทำให้คู่เกย์ที่สามารถแสดงความยินยอมที่จะมีเซ็กส์กับคนรักของตนโดยไม่สวมถุงยางอนามัย เมื่อต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันว่าคู่ของตนจะไม่ไปมีเซ็กส์กับคนอื่น คู่เกย์ก็จะสบายใจที่จะมีเซ็กส์แบบไม่ป้องกัน ในแง่นี้หมายถึง ความหมายของรักเดียวใจเดียวนำไปสู่การสร้างความมั่นใจและเชื่อใจที่จะมีเซ็กส์แบบไม่ป้องกัน การศึกษาดังกล่าวนี้นี้ชี้ให้เห็นว่าในช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ยังเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตของเกย์ การนอกใจกันของคู่เกย์ยิ่งกลายเป็นความเสี่ยงอันตรายต่อการติดโรคทางเพศสัมพันธ์ และการไม่มีเซ็กส์กับคนอื่นก็ยังตอกย้ำคุณค่าของรักเดียวใจเดียวมากขึ้น ส่วนการศึกษาของ Whitton, Weitbrecht และ Kuryluk (2015) พบว่าการสร้างข้อตกลงระหว่างคู่เกย์ในสหรัฐอเมริกามีหลากหลายลักษณะ ทั้งที่เป็นความรักเดียวใจเดียว การยอมให้คู่ของตนมีเซ็กส์แบบปลอดภัยกับคนอื่น ไปจนถึงการให้อิสระที่จะมีเซ็กส์แบบไร้ขอบเขต ข้อตกลงที่ทำให้คู่เกย์สร้างความหวงแหนและการควบคุมก็คือการสัญญาว่าจะมีรักเดียวกันเดียว ในขณะที่คู่เกย์ที่มีอิสระในการเปลี่ยนคู่นอนจะมีข้อผูกมัดต่อกันแบบหลวม ๆ และจะมีความสุขกับการครองคู่มากกว่า สิ่งนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าข้อผูกมัดแบบรักเดียวใจเดียว มีส่วนทำให้การครองคู่ของเกย์มีความตึงเครียดและสร้างความคับข้องใจ

ในการศึกษาของ Eric Anderson (2012) เรื่อง *The Monogamy Gap: Men, Love, and the Reality of Cheating* วิจารณ์ว่ามายาคติเรื่อง “รักแท้” เกิดมาจากความเชื่อเรื่องความรักเดียวใจเดียวหรือการไม่นอกใจกันของคนสองคน มายาคตินี้เป็นการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมที่มนุษย์จะแสดงออกมาเพื่อทำให้คนรักของตนไว้นือเชื่อใจ ซึ่งมีได้ยืนยันว่าการแสดงเหล่านั้นจะเป็นอารมณ์ความรู้สึกที่แท้จริง ความรักเดียวใจเดียวจึงเป็นการเล่นเกมของคนสองคนเพื่อให้ความหมายกับความสัมพันธ์ที่ต้องการการผูกมัดตอบสนองกลับคืนมา จากการศึกษาของ Anderson พบว่าความสัมพันธ์ของคู่เกย์มักจะมี “ช่องว่าง” ที่ปรากฏอยู่ในการให้คำมั่นสัญญาว่าจะรักเดียวใจเดียวเสมอ “ช่องว่าง” ในที่นี้จะค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้นและชัดเจนขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ความตื่นเต้นเร้าใจที่มีต่อเซ็กส์ของกันและกันจะค่อย ๆ ลดน้อยลง และนำไปสู่ช่องว่างที่แต่ละฝ่ายเริ่มหันมองคนอื่น แต่เพื่อมิให้ความสัมพันธ์พังทลายลงไป คู่เกย์ก็ต้องแสดงให้เห็นว่ายังคงรักและห่วงใยกันอยู่ เช่น กอดจูบ สัมผัสซึ่งกันและกัน หรือปรนเปรอความสุขทางกามารมณ์เพื่อให้คู่ของตนมีความสุข ถึงแม้ว่าการกระทำนั้นจะไม่สร้างความตื่นเต้นเร้าใจเมื่อคบกันใหม่ ๆ ก็ตาม การแสดงออกในลักษณะนี้ อาจเรียกว่าเป็น “การมีเซ็กส์ที่ไม่ใช่เซ็กส์” (Meaningless Erotic Sex) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ช่วยประคับประคองความสัมพันธ์ของคู่เกย์ Anderson อธิบายว่าการกระทำลักษณะนี้คือวิธีการแก้ปัญหาที่ทำให้ความหมายของความรักเดียวใจเดียวไม่จางหายไป ฉะนั้น ความรักเดียวใจเดียวจึงถูกประกอบสร้างขึ้นบนการต่อรองเชิงอารมณ์ความรู้สึกที่คู่รักพยายามเติมเต็มความคาดหวังให้กันและกัน

Simmons (2009) เคยอธิบายว่า การแต่งงานและการสร้างครอบครัวภายใต้ระบบกฎหมายในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ต้องการแบ่งแยกพื้นที่ของหญิงและชายออกจากกัน และทำให้เซ็กส์ที่อยู่นอกระบบการสืบพันธุ์เป็นสิ่งที่ผิดและถูกควบคุมให้อยู่ในกฎระเบียบทางศีลธรรม การแต่งงานจึงเชิดชูเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาเท่านั้น การควบคุมกามารมณ์ของหญิงชายภายใต้การแต่งงานและการสร้างครอบครัวนี้ทำให้ความซื่อสัตย์ระหว่างสามีภรรยาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุด และความซื่อสัตย์นี้ก็เป็นดัชนีที่พิสูจน์ความรักและความมั่นคงในความสัมพันธ์ทางเพศ

แบบผิวเดียวเมียวเดียว คุณค่านี้ถูกสร้างภายใต้ข้อกำหนดทางกฎหมายซึ่งนักต่อสู้เพื่อสิทธิทางเพศ เช่น เฟมินิสต์ออกมาวิจารณ์ว่าคุณค่าแบบนี้สนับสนุนอำนาจชายเป็นใหญ่ และปิดกั้นการแสดงอารมณ์ปรารถนาทางเพศของผู้หญิง (Bartlett, 1999) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้เฟมินิสต์จะเรียกร้องให้ผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพทางเพศมากขึ้น แต่สิ่งนี้ก็ไม่ได้ทำให้บรรทัดฐานแบบชายเป็นใหญ่และระบบรักต่างเพศหมดไป

Josephson (2005) อธิบายว่าการแต่งงานทำให้ “ความเป็นส่วนตัว” กลายเป็นสิทธิ หมายถึงชีวิตของสามีภรรยาจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรัฐ เรื่องเช็กส์ภายในครอบครัวจะถูกควบคุมตรวจสอบจากรัฐ โดยที่สามีภรรยาจะไปมีความสัมพันธ์กับคนอื่นมิได้ และลูกที่เกิดมาก็จะต้องไม่ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากพ่อแม่ กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่นำมาใช้ตรวจสอบพฤติกรรมทางเพศของพ่อแม่ลูก ดังนั้น การแต่งงานจึงเป็นการทำให้เรื่องเช็กส์ในครอบครัวกลายเป็นเรื่องที่สาธารณะต้องตรวจสอบ คำถามคือ ทำไมเช็กส์ในครอบครัวจึงกลายเป็นสิ่งที่สาธารณะต้องตรวจสอบ Josephson (2005) กล่าวว่าในประวัติศาสตร์ การแต่งงานมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งความหมายของการแต่งงานก็เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไข เมื่อคนรักเพศเดียวต้องการจะได้สิทธิแต่งงานและจดทะเบียนชีวิตคู่ ความหมายของการแต่งงานและครอบครัวก็ต่างไปจากจารีตประเพณี ในยุคที่เฟมินิสต์ออกมาวิจารณ์รูปแบบครอบครัวและการแต่งงาน นำไปสู่การสร้างนิยามความสัมพันธ์ของชีวิตคู่และครอบครัวแบบใหม่ ๆ ที่ไม่ยึดติดอยู่กับเพศสรีระและการสืบพันธุ์เท่านั้น

Butler (2002) วิจารณ์ว่าถึงแม้ว่าความหมายของครอบครัวและการแต่งงานจะเปิดกว้างให้กับคนทุกเพศแล้วก็ตาม แต่ปัญหาที่ไม่หมดไปคือ ความสัมพันธ์ของคนสองคนยังคงถูกควบคุมตรวจสอบจากรัฐเหมือนเดิม การแต่งงานและการจดทะเบียนของคนเพศเดียวกันจึงตอกย้ำว่าคู่ชีวิตที่จดทะเบียนตามกฎหมายจะมีสิทธิพิเศษมากกว่าคนที่เป้นโสดและไม่แต่งงาน นักวิชาการเคียวรีได้ชี้ให้เห็นว่าการจดทะเบียนชีวิตคู่ไม่ว่าจะเป็นคนเพศอะไรก็ล้วนแล้วแต่

ตอกย้ำอำนาจแบบเดิม อำนาจที่ให้สิทธิประโยชน์แก่คู่สมรสเหนือกว่าคนที่ไม่แต่งงาน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิการลดหย่อนภาษี การรับมรดก การรับลูกบุญธรรม การทำธุรกรรมทางการเงิน และการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม การจดทะเบียนชีวิตคู่ภายใต้สิทธิพิเศษนี้ได้แบ่งแยกพลเมืองออกเป็นชนชั้นโดยไม่รู้ตัว (Phelan, 2001) ในขณะที่นักต่อสู้เพื่อสิทธิแต่งงานเกย์จำนวนมากไม่สงสัยกับความเหลื่อมล้ำนี้ ความคิดอนุรักษนิยมเกี่ยวกับเซ็กส์และกามารมณ์ก็ถูกผลิตซ้ำ ดังเช่นความเชื่อที่ว่าครอบครัวเกย์ที่ดีและสังคมยอมรับจะต้องเป็นครอบครัวที่ซื้อสัตย์และรับผิดชอบต่อคนรักเพียงคนเดียว (Rauch, 2004)

นักต่อสู้เพื่อสิทธิแต่งงานของเกย์ มักนำประเด็นเรื่องสิทธิในการเป็นพลเมืองมาสนับสนุน เพื่อให้รัฐรับรองกฎหมายการจดทะเบียนชีวิตคู่ของคนรักเพศเดียวกัน (Koppelman, 2014) ถึงแม้ว่า การจดทะเบียนของคู่เกย์ภายใต้กระบวนการนี้จะอ้างเรื่องสิทธิความเป็นพลเมืองและความเท่าเทียมทางสังคม แต่สิ่งที่ขาดหายไปจากการอ้างดังกล่าวคือการตั้งคำถามต่อสิ่งที่เรียกว่า “ความเท่าเทียม” ที่ยังเหลื่อมล้ำกันระหว่างคนที่จดทะเบียนกับคนที่ไม่จดทะเบียน Josephson (2005) วิจารณ์ว่าการแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่ ไม่ควรนำมาเป็นเครื่องตัดสินความเท่าเทียมทางสังคม สิทธิประโยชน์ที่พลเมืองทุกกลุ่มควรจะได้รับไม่ควรจะตัดสินจากสถานะทางการสมรส คำถามคือ สังคมจะสร้างความเท่าเทียมในสิทธิให้กับคนทุกคนโดยไม่เอาการจดทะเบียนชีวิตคู่มาเป็นเงื่อนไขได้อย่างไร

คำถามข้างต้น ทำให้ย้อนกลับไปทบทวนกระบวนการทัศน์เสรีนิยมในระบบกฎหมาย ประเด็นนี้ West (1998) อธิบายว่ากฎหมายครอบครัวต้องการสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพให้กับชีวิตคู่ (ไม่ว่าจะเป็นคนเพศเดียวกัน หรือคนต่างเพศ) กฎหมายครอบครัวช่วยทำให้สิทธิปัจเจกนิยมสมัยใหม่แผ่ขยายกว้างออกไปและกลายเป็นสิ่งที่คนแต่ละคนนำมาใช้เพื่ออ้างเสรีภาพในการดำเนินชีวิต การใช้ชีวิตคู่ภายใต้กฎหมายครอบครัว ต้องการให้บุคคลตระหนักว่าคู่ของตัวเองจะเคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกันอย่างไร และคู่รักสองคนจะดำรงตนบนความเท่าเทียมกันอย่างไร โดยรัฐจะเป็นพยานในการปฏิบัติตัวของคนทั้งคู่ หากมีการละเมิดสิทธิ

เสรีภาพของคู่ชีวิต บุคคลก็สามารถฟ้องร้องเพื่อดำเนินคดีทางกฎหมายได้ เช่น การหย่าร้างและการแบ่งทรัพย์สินจากการสมรส เป็นต้น ในกรณีของคนที่เป็นโสดและไม่จดทะเบียนสมรส สิทธิของปัจเจกอาจจะไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับการทำผิดกฎหมาย คนโสดจึงไม่สามารถแสดงตัวตนทางกฎหมายได้เหมือนกับคู่ที่จดทะเบียนสมรส การคุ้มครองโดยมีกฎหมายรองรับเช่นนี้คือกระบวนการสร้างบรรทัดฐานให้กับความสัมพันธ์ของคนสองคน ซึ่งเป็นผลผลิตของอุดมการณ์เสรีนิยมแบบตะวันตก “การครองคู่” ในแนวทางนี้ถูกให้คุณค่าว่าดีงามและเป็นเครื่องพิสูจน์ความเสมอภาคที่ปัจเจกพึงจะได้รับ (West, 1998: 727)

Nair (2009) วิจารณ์ว่าในโลกเสรีนิยมใหม่ กฎหมายครอบครัวและการจดทะเบียนชีวิตคู่คือเครื่องมือของการเข้าถึงสวัสดิการสังคม ซึ่งรัฐในระบบทุนนิยมต้องการควบคุมชีวิตพลเมืองให้อยู่ในกฎระเบียบของผู้บริโภค หมายถึงทำให้คู่รักปฏิบัติตามกฎหมายเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ดังนั้น กฎหมายที่รองรับสิทธิแต่งงานของคนรักเพศเดียวกันจึงเป็นการนำคู่เกย์เข้าไปอยู่ในการควบคุมโดยรัฐ ข้อสังเกตดังกล่าวนี้มีได้มองว่ากฎหมายแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่คือเครื่องพิสูจน์ความเท่าเทียมและสิทธิการเป็นพลเมือง หากแต่มองว่ากฎหมายแต่งงานคือการควบคุมทางสังคมโดยนำเอาอารมณ์ปรารถนาทางเพศมาเป็นเครื่องมือสร้างอัตลักษณ์ของพลเมือง ถึงแม้ว่า แบบแผนครอบครัวและการใช้ชีวิตคู่ที่มีใช้รักต่างเพศ จะทำให้เราเห็นความหลากหลายของความสัมพันธ์ในการครองคู่หรือการสร้างครอบครัว แต่คู่รักเกย์ที่จดทะเบียนตามกฎหมายก็ยังคงยึดคุณค่าของระบบผัวเดียวเมียเดียว ในการเคลื่อนไหวของนักต่อสู้เพื่อสิทธิแต่งงานเกย์ ประเด็นนี้ถูกนำมาทบทวนและมีข้อเสนอว่าการเรียกร้องกฎหมายแต่งงานของคู่เกย์อาจจะเป็นกลยุทธ์แบบ Strategic Essentialism (Kim, 2011) หมายถึง การใช้คุณค่าแบบผัวเดียวเมียเดียวที่สังคมยอมรับมาเป็นเครื่องมือเรียกร้องสิทธิแต่งงานให้กับคู่เกย์ ซึ่งกลยุทธ์นี้จะได้รับการตอบสนองจากรัฐมากกว่าจะรื้อทำลายระบบคุณค่าแบบผัวเดียวเมียเดียวตามจารีตนิยม คู่เกย์ที่ต้องการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมายอาจดำเนินตามกลยุทธ์นี้ แต่ความสัมพันธ์ที่ทั้งคู่ได้ตกลงกันอาจไม่จำเป็นต้องใช้ระบบผัวเดียวเมียเดียวก็ได้

ประเด็นที่ต้องคิดต่อไปก็คือ ความสัมพันธ์ที่มีใช้ผัวเดียวเมียเดียวจะถูกนำมาพิจารณาอย่างไรในการร่างกฎหมายครอบครัวและการจดทะเบียนชีวิตคู่ เราควรจะเข้าใจรูปแบบความสัมพันธ์ที่เปิดกว้างที่มนุษย์เลือกจะใช้ชีวิตได้อย่างไร การใช้ชีวิตร่วมกันของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ไม่ว่าจะเป็นคู่หรือเป็นหลายคน ควรจะได้รับการรับรองอย่างไร Kim (2011) ให้ความเห็นว่าปัญหาที่ยังคงแฝงอยู่ในกระบวนการออกกฎหมายครอบครัวก็คือกระบวนการที่สนับสนุนแบบ “หน้าที่นิยม” (functionalism) ยังคงมีอำนาจ ส่งผลให้นักกฎหมายมอง “ครอบครัว” ในแบบจารีตประเพณีที่ต้องประกอบด้วยสามีภรรยาแบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น ตราบใดที่นักกฎหมายยังคงมองครอบครัวด้วยความคิดนี้ เราก็จะไม่มีวันเห็นความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ได้รับการยอมรับ ซึ่งความสัมพันธ์ที่อยู่นอกกรอบทั้งหลายจะยังคงเป็นอันตรายและไม่ได้รับการสิทธิทางสังคม ฉะนั้น การแสวงหาความเท่าเทียมทางสังคม จึงไม่ควรให้ความสำคัญกับสิทธิการแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่ หากแต่ควรริ่สร้างกระบวนการที่สนับสนุนหน้าที่นิยมที่ฝังแน่นอยู่กับคุณค่าของครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียว เพื่อที่จะทำให้ความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ มีที่ยืนอยู่ในสังคม (Kim, 2011: 65)

ปัจจุบันนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นในขบวนการเรียกร้องสิทธิแต่งงานเกย์ในระดับนานาชาติ คือ การมองข้ามมายาคติเกี่ยวกับการแบ่งแยกคนเป็นสองกลุ่ม คือ คนที่มีคู่กับคนที่เป้นโสด การแบ่งแยกนี้กลายเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การเรียกร้องสิทธิแต่งงานของเกย์ผลิตซ้ำกระบวนการที่สนับสนุนหน้าที่นิยมที่ดำรงอยู่ในกฎหมายครอบครัว ความพยายามที่จะนำเอาสถานภาพการสมรสมาเป็นเครื่องพิสูจน์ในการได้สิทธิต่าง ๆ นั้น ในแง่หนึ่งคือการทำให้คุณค่าครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียวยังคงมีพลัง และอีกแง่หนึ่งคือการทำให้ความสัมพันธ์นอกกรอบถูกผลักออกไปอยู่ชายขอบ สถานภาพการสมรสจึงกลายเป็นดัชนีแบ่งแยกชนชั้นและความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโอกาสทางสังคมไปโดยปริยาย (Kim, 2011: 68)

ดังนั้น เรื่องท้าทายที่มากกว่าการเรียกร้องสิทธิแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่ของเกย์ ก็คือ การทำให้ความสัมพันธ์ในรูปแบบอื่น ๆ ได้รับการยอมรับ

หัดเทียบกับระบบฟัวเดียวเมียเดียว ประเด็นความเท่าเทียมกันระหว่างคู่รักชายหญิงและคู่รักเกย์ภายใต้สิทธิการแต่งงาน อาจมีข้อปัญหา หากแต่ปัญหาจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรับรองความสัมพันธ์แบบอื่น ๆ ที่อยู่นอกกรอบประเพณี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสิ่งนั้นว่าระบบหลายฟัวหลายเมีย หรือความสัมพันธ์แบบเปิดก็ตาม ปัญหาที่ยังคงดำเนินต่อไปถึงแม้ว่าสังคมจะมีกฎหมายรับรองสิทธิแต่งงานของคู่เกย์แล้วก็ตาม นั่นคือ การทำให้คนบางกลุ่มไม่มีโอกาสเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมเพียงเพราะว่าเขาไม่มีสถานภาพสมรสแบบฟัวเดียวเมียเดียว Fineman (2005) อธิบายว่าปัญหาดังกล่าวมีผลมาจากกระบวนกรตลาดที่แปลงโฉมตัวเองเข้าไปอยู่ในกฎระเบียบของครอบครัวสมัยใหม่ ทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องกลายเป็นผู้ต้องมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ นั่นคือ การอยู่ในสถานภาพสมรสที่คู่ชีวิตต้องรับผิดชอบกันและกันผ่านสิทธิประโยชน์ทางเงินตราและทรัพย์สิน กฎระเบียบเชิงการตลาดนี้เข้ามาควบคุมชีวิตคู่แบบฟัวเดียวเมียเดียวและทำให้มันกลายเป็นมาตรฐานสากล ซึ่งทำให้ครอบครัวในระบบทุนนิยมกลายเป็นระบบที่คู่ชีวิตต้องต่างตอบแทนกันเชิงเศรษฐกิจ

ไม่น่าแปลกใจว่าทำไม การเรียกร้องสิทธิแต่งงานเกย์จึงสนใจเรื่องการคุ้มครองทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็น การรับมรดก การทำประกันชีวิต ประกันสุขภาพ สวัสดิการในอาชีพ การลดหย่อนภาษี และผลประโยชน์จากการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ที่คู่สมรสพึงจะได้รับ สิทธิประโยชน์เหล่านี้จะมีไว้เพื่อคู่สมรสแบบฟัวเดียวเมียเดียวที่จดทะเบียนเท่านั้น Polikoff (2000) กล่าวว่านักต่อสู้เพื่อสิทธิแต่งงานเกย์มองแต่เพียงสิทธิในการใช้ชีวิตคู่ แต่มองไม่เห็นปัญหาที่ซ่อนอยู่ในกฎระเบียบที่ควบคุมมนุษย์ให้อยู่ในระบบครอบครัวแบบฟัวเดียวเมียเดียวและมายาคติเกี่ยวกับสิทธิที่เกิดจากสถานภาพสมรส เมื่อเป็นเช่นนี้ ขบวนการเรียกร้องสิทธิแต่งงานของเกย์จึงวนเวียนอยู่กับการเมืองของอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งสนใจการปลดปล่อยตัวตนและทางเลือกในเพศวิถีที่ตนเองปรารถนา แต่ปราศจากการตั้งคำถามต่อสิ่งที่เรียกว่า “ชีวิตคู่” “ครอบครัว” และ “ฟัวเดียวเมียเดียว” ในประเด็นนี้ Fineman (1995) เคยวิจารณ์ว่าการแต่งงานไม่ควรจะเป็นเรื่องทางกฎหมาย แต่ควรให้เป็นเรื่องทางสังคมที่ชุมชนรับรู้การอยู่ร่วมกันระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้น ถ้าการจดทะเบียนแบบฟัวเดียวเมียเดียวยังคงถูกควบคุม

ด้วยกฎหมาย เราก็จะยังเห็นตราบาปที่เกิดกับความสัมพันธ์ที่อยู่นอกกรอบ เมื่อเป็นเช่นนั้น โอกาสและสิทธิทางสังคมอื่น ๆ ที่ไม่ได้ผ่านสถานภาพการสมรสและอยู่นอกสถาบันการแต่งงานก็จะถูกมองข้ามไปเช่นกัน

อำนาจเบี่ยงหลังการจดทะเบียนชีวิตคู่

Crawford (2006) วิจารณ์ว่าอุดมการณ์เสรีนิยมที่รองรับการเรียกร้องสิทธิแต่งงานของคู่เกย์มีการปรับตัวเองอย่างแยบยล กล่าวคือ อัตลักษณ์ของปัจเจกมิได้อ้างอิงอยู่กับความเป็นชายและความเป็นหญิงตามระเบียบแบบแผนของเพศภาวะ หากแต่เปลี่ยนไปสู่การอ้างอิงอารมณ์ความรู้สึกและความต้องการทางเพศของบุคคล ทำให้ชาวเกย์ยึดเอาอารมณ์รักเพศเดียวกันมาสร้างอัตลักษณ์ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าสรีระทางเพศที่ใช้ตัดสินความเป็นหญิงและชายไม่ได้มีความหมายสำหรับเกย์ แต่อารมณ์ความรู้สึกทางเพศคือสิ่งสำคัญที่เกย์นำไปเป็นดัชนีบ่งบอกถึงตัวตนที่แตกต่าง ดังนั้น การเรียกร้องสิทธิแต่งงานของเกย์สะท้อนให้เห็นว่าอารมณ์ความรู้สึกกำลังกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการสร้างตัวตนทางเพศ ทั้งนี้ อารมณ์ปรารถนาทางเพศมาพร้อมกับรูปแบบการใช้ชีวิตที่ต้องพึ่งพาวัตถุสิ่งของและการแสดงออกในเชิงรูปธรรม ซึ่งในวัฒนธรรมบริโภคละเอียดนี้มีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ ความปรารถนาที่ต้องได้รับการตอบสนองเชิงวัตถุนี้ได้เปลี่ยนร่างกายของปัจเจกจากเดิมที่เป็น “ร่างของอวัยวะเพศ” ไปเป็นร่างของความปรารถนาทางเพศ เห็นได้จาก เรือนร่างเพศชายจะมีได้หมายถึงร่างของผู้ชายอีกต่อไป แต่จะเป็นร่างของอารมณ์ปรารถนาของชายรักชาย ซึ่งในวัฒนธรรมเกย์ต่างนำเอาเรือนร่างของเพศชายมาเป็นวัตถุที่ตอบสนองอารมณ์ปรารถนาแบบโฮโมอีโรติก (Homoeroticism)

เรือนร่างแห่งความปรารถนาทางเพศในการเมืองของสิทธิเกย์ได้ตอกย้ำมายาคติของหมวดหมู่แห่งเพศวิถีซึ่งความรู้ทางจิตเวชศาสตร์เคยสร้างเอาไว้ ถึงแม้ว่า “โฮโมเช็กชวล” จะไม่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มอาการผิดปกติทางจิตอีกแล้ว แต่หมวดหมู่ของโฮโมเช็กชวลก็ยังคงถูกใช้ยืนยันอารมณ์ปรารถนาทางเพศที่แตกต่าง

จากรักต่างเพศ เรือนร่างชายที่เกย์ชื่นชมหลงใหลและปรารถนาที่จะครอบครอง ได้สร้างกฎระเบียบของการแสดงอารมณ์ พฤติกรรม และอัตลักษณ์ของเกย์ ยิ่งเกย์เชื่อมั่นอารมณ์ปรารถนาของตนเอง ก็ยิ่งทำให้เรือนร่างชายกลายเป็น “วัตถุ” เพื่อการตอบสนองความปรารถนามากขึ้น (Crawford, 2006: 257) การทำให้ความปรารถนาทางเพศเป็นอัตลักษณ์คือเทคนิคกลไกของอำนาจในระบบเสรีนิยมซึ่งต้องการควบคุมมนุษย์ให้เชื่อใน “ตัวตน” และใช้ตัวตนเป็นเครื่องพิสูจน์การมีชีวิตที่เลือกได้ มีอิสระและมีเสรีที่จะทำตามใจปรารถนา

หากการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่ของเกย์ คือภาพสะท้อนของ “การเมืองแห่งอารมณ์ปรารถนา” (politics of desire) เราก็จะพบว่าปฏิบัติการทางสังคมในชีวิตประจำวันที่เกย์ทำอยู่นั้น เป็นชีวิตที่ต้องพึ่งเรือนร่างเพศชาย กล่าวคือ สรีระเพศชายจะเป็นพื้นที่สำหรับการอ้างอิงตัวตน และเพื่อใช้ปรนเปรออารมณ์ปรารถนาแบบโฮโมเช็กซ์วล สรีระเพศชายของเกย์จึงถูกนำไปสร้างพรมแดนของเพศวิถี พฤติกรรม อารมณ์ อัตลักษณ์ รวมทั้งเซ็กส์และความรัก อย่างไรก็ตาม กลุ่มเกย์ที่ออกมาเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิการแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่ กำลังทำให้เรือนร่างชายเป็นสิ่งที่ย้อนแย้งในตัวเอง คือด้านหนึ่ง ร่างเพศชายจะเป็นเป้าหมายของการแสดงอารมณ์รักเพศเดียวกันซึ่งอยู่นอกบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด แต่อีกด้านหนึ่ง ร่างเพศชายก็ตกอ้อมายาคติเรื่องเพศภาวะแบบคู่ตรงข้ามที่สังคมยึดถือซึ่งเป็นผลจากความรู้วิทยาศาสตร์และระบบเหตุผล ความไม่ลงรอยนี้ดำเนินไปพร้อมกันบนการเมืองของอารมณ์ปรารถนา

Crawford (2006) อธิบายว่าการเมืองของอารมณ์ปรารถนาที่ปรากฏอยู่ในสังคมตะวันตก ต้องการ “เสรีภาพ” และ “อิสระภาพ” เพราะสิ่งนี้จะยืนยันว่าปัจเจกมีอิสระที่จะแสดงอารมณ์ปรารถนา และใครจะมาห้ามและปิดกั้นไม่ได้ เสรีภาพจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเมืองแบบนี้ การแสดงความรักปรารถนาจะทำอย่างเลื่อนลอยมิได้ แต่ต้องอ้างความมีเสรีภาพ ในทำนองเดียวกัน การแสดงเสรีภาพจะเกิดขึ้นเองมิได้ หากต้องอาศัยการแสดงความรักปรารถนาที่ปัจเจกเป็นผู้กระทำ ทั้งเสรีภาพและความปรารถนาจึงเป็นสิ่งที่พึ่งพากันและกัน ชาวเกย์ได้ใช้

ความปรารถนาทางเพศเพื่อปกป้องถึงเสรีภาพของตัวเอง กล่าวคือ ในกรณีที่สังคมปิดกั้นอารมณ์รักเพศเดียวกัน ชาวเกย์ก็จะประกาศว่าพวกเขาใช้เสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ และนำไปสู่กระบวนการต่อสู้เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ เพื่อที่ชาวเกย์จะได้แสดงอารมณ์ปรารถนาอย่างที่เขาต้องการ สิ่งเหล่านี้คือเทคนิคของการเมืองแห่งอารมณ์ปรารถนาซึ่งเรียกร้องการมีเสรีภาพในชีวิต

ความพยายามที่จะทำให้ความปรารถนาทางเพศกลายเป็นเครื่องพิสูจน์การมีเสรีภาพ หรือพิสูจน์การมีทางเลือกในการแสดงตัวตนทางเพศ เป็นความพยายามที่ถูกสร้างขึ้นในอำนาจ/ความรู้ที่เชื่อในความจริงของเสรีภาพ หรือเชื่อมั่นว่ามนุษย์ทุกคนมีเสรีที่จะแสดงอารมณ์ปรารถนาโดยธรรมชาติ สิ่งที่เกิดขึ้นในการเรียกร้องสิทธิการแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตของเกย์ ล้วนเป็นผลผลิตจากอำนาจ/ความรู้เหล่านี้ ฉากหน้าที่สังคมเห็นก็คือ ชาวเกย์ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิ แต่เบื้องหลังคือสิ่งที่สังคมและชาวเกย์มองไม่เห็น เบื้องหลังที่เป็นที่ซ่อนตัวของอำนาจ/ความรู้ซึ่งพยายามควบคุมชีวิตมนุษย์ให้อยู่กับความปรารถนาของตัวเอง ความปรารถนาจึงกลายเป็น “คัมภีร์” ที่จะสั่งสอนให้มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างเสรี (Crawford, 2006: 259) แต่ปัญหาก็คือ ทั้งเสรีภาพและความปรารถนาถูกทำให้เป็น “ความจริง” โดยที่ไม่มีข้อสงสัย ราวกับว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับมัน และติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด คำถามคือ ทำไมเสรีภาพและความปรารถนาจึงกลายเป็น “ความจริง” ที่ไม่ถูกตรวจสอบ แต่ถูกนำไปใช้เพื่อยืนยันการมีชีวิตที่ดีงามของมนุษย์

อำนาจของลัทธิเสรีนิยมที่แพร่ระบาดในสังคมทุนนิยมและประชาธิปไตยคืออำนาจที่มองไม่เห็น อำนาจในลักษณะนี้มีไข่มุกข้อบังคับ มิใช่ระเบียบแบบแผน หรือการออกคำสั่งจากผู้ปกครอง แต่อำนาจแบบนี้จะเติบโตอยู่ในปฏิบัติการทางสังคมของปัจเจก คนแต่ละคนต่างเป็นเครื่องมือของอำนาจ ซึ่งมันฝังอยู่ในวิถีคิดและวิถีปฏิบัติตัวของเราเอง เป้าหมายสูงสุดของอำนาจแบบนี้คือการทำให้มนุษย์คิดว่าตัวเองมีเสรีภาพและมีความปรารถนา หมายถึงมีอำนาจในตัวเองที่จะคิดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยสติปัญญาและอารมณ์ความรู้สึก อำนาจได้แทรกตัวลงไปอยู่ใน

การจัดระเบียบชีวิตของเราผ่านเทคนิคกลไกที่ซับซ้อน ด้วยเหตุนี้ ชีวิตของเกย์จึงมีเป้าหมายที่จะได้เสรีภาพเพื่อที่จะแสดงความรักปรารถนาของตน Crawford (2006) กล่าวว่า การเรียกร้องสิทธิแต่งงานของเกย์ ก็คือการสำแดงอำนาจที่เชิดชู “เสรีภาพ” เป็นความพยายามที่จะทำให้ “เสรีภาพ” ขยายตัวและแผ่คลุมสังคมให้มากที่สุด

นอกจากนั้น การแต่งงานของคู่เกย์ยังเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ตอกย้ำและผลิตซ้ำอุดมการณ์ครอบครัวแบบจารีตนิยม (Garwood, 2016) หมายถึง การสร้างครอบครัวจะต้องประกอบด้วยผู้เป็นพ่อและแม่และมีการสร้างบุตรเพื่อเป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูล ฐานความคิดนี้ทำให้คู่เกย์ที่จดทะเบียนแต่งงานพยายามหาเทคนิคและช่องทางต่าง ๆ ในการจะทำให้ตนเองมีบุตร เช่น จ่ายเงินให้ผู้หญิงตั้งครรภ์ รับเลี้ยง และอุปการะเด็กกำพร้าหรือลูกหลานของญาติพี่น้องให้เป็นลูกบุญธรรมของตน เป็นต้น การสร้างครอบครัวของคู่เกย์จึงจรรโลงและสนับสนุนโครงสร้างครอบครัวแบบรักต่างเพศ Garwood (2016) วิจารณ์ว่าคู่เกย์ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีจะมีเป้าหมายที่จะลงทุนกับการเลี้ยงบุตร เพื่อจะทำให้ครอบครัวของตนสมบูรณ์แบบตามอุดมคติ ซึ่งเป็นครอบครัวของคู่รักเพศเดียวกันที่มีบรรทัดฐานของครอบครัวแบบจารีตนิยม (Homonormative Family) ความคิดและการปฏิบัติดังกล่าวนี้คือภาพสะท้อนของอำนาจทุนนิยมในยุคเสรีนิยมใหม่ที่ปัจเจกต้อง “ลงทุน” เพื่อแสวงหาความสุข ความพึงพอใจ และเติมเต็มความต้องการของตัวเอง (Duggan, 2002; Smith, 2005; Gill and Scharff, 2011) การลงทุนเพื่อสร้างครอบครัวของคู่เกย์จึงสะท้อนการมีตัวตนแบบที่ปัจเจกต้องควบคุมบริหารจัดการชีวิตตัวเอง (self-governing subjects) ซึ่งเป็นแบบแผนของอำนาจที่มองไม่เห็น ที่ลัทธิเสรีนิยมใหม่ได้วางระเบียบของการสร้างชีวิตด้วยกลไกของการตลาดที่ชักจูงให้พลเมืองของรัฐคิดว่าการสร้าง “ครอบครัวที่ดีและมั่นคง” จะต้องลงทุนและต้องมีหลักประกันทางเศรษฐกิจ (Richardson, 2005; Jensen, 2012) ผลที่ตามมาก็คือ สังคมจะเกิดการแบ่งแยกขนานใหญ่ เพราะชนชั้นกลางที่มีรายได้สูงจะมีโอกาสซื้อหลักประกันชีวิตได้มากกว่าคนยากจน (McMurria, 2008)

นอกจากเรื่องการเมืองของอารมณ์ปรารถนาแล้ว การเมืองของสิทธิแต่งงานเกย์ยังอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์ “สิทธิมนุษยชน” แต่อำนาจ/ความรู้ที่ซ่อนอยู่ได้

กระบวนการทัศน์สิทธิมนุษยชนคือสิ่งที่นักวิชาการหลายคนตั้งคำถาม Douzinas (2000) วิจารณ์ว่าวาทกรรมของสิทธิมนุษยย์คือเครื่องมือทางการเมืองที่ผู้เชี่ยวชาญนำไปใช้เพื่อขึ้นาสังคม และยืนยันถึงการมีเสรีภาพของสังคมที่เจริญแล้ว สิทธิมนุษยชนจึงตกย้ำความมีแก่นแท้ของสังคมที่ตึงามซึ่งค่อนข้างเป็นอุดมคติ ความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนต้องการสร้างความเป็นสากลของเสรีภาพให้เกิดขึ้นกับทุกสังคม โดยพยายามควบคุมความขัดแย้งและปิดกั้นมิให้เกิดการละเมิดเสรีภาพของปัจเจก แต่สังคมในอุดมคติของลัทธิสิทธิมนุษยชนเชิดชูระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยและระบบทุนนิยม เป้าหมายของทุกสังคมจึงมีสิ่งเดียวกัน นั่นคือ การอยู่ดีมีสุขและความสมานฉันท์

การเคลื่อนไหวของสิทธิเกย์ในประเทศโลกกำลังพัฒนาหลายแห่ง สามารถอ้างความถูกต้องชอบธรรมได้จากกระบวนการโลกาภิวัตน์ของสิทธิมนุษยชนสากล (Stychin, 2004: 965) รัฐบาลในประเทศเหล่านี้จะถูกตั้งคำถามว่ามีกฎหมายที่ปิดกั้นสิทธิเสรีภาพของกลุ่มคนรักเพศเดียวกันหรือไม่ หรือมีมาตรการที่จะป้องกันดูแลคนที่มีเพศวิถีนอกกรอบอย่างไร ถ้าหากรัฐบาลไม่สามารถตอบข้อสงสัยดังกล่าว ก็อาจถูกประเทศมหาอำนาจในตะวันตก โดยเฉพาะสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา มีมาตรการกดดันและไม่ให้การช่วยเหลือ/ร่วมมือทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ดังนั้น สิทธิมนุษยชนจึงเป็นการเมืองระดับโลกที่ประเทศมหาอำนาจนำไปใช้เพื่อต่อรองกับประเทศที่กำลังพัฒนา รัฐบาลในหลายประเทศจึงระมัดระวังที่จะไม่สร้างกฎระเบียบที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนสากล แต่พยายามที่จะควบคุมกลุ่มคนต่าง ๆ ให้อยู่ในพื้นที่ที่ปราศจากความขัดแย้ง (Bellamy and Castiglione, 1996) ดังนั้น การนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้กับพลเมืองกลุ่มต่าง ๆ จึงเป็นการใช้เพื่อลดความขัดแย้งและหาทางประนีประนอม มากกว่าที่จะใช้เพื่อสร้างความเท่าเทียมและความยุติธรรมทางสังคม กลุ่มการเมืองและองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิและเสรีภาพจึงต่อรองกันตลอดเวลาเพื่อที่จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาชาวโลก และเพื่อทำให้ความขัดแย้งในสังคมลดระดับความรุนแรงลง Bellamy and Castiglione (1996) และ Bellamy (1999) เรียกกระบวนการเหล่านี้ว่าเป็นการเมืองของการแลกเปลี่ยนต่างตอบแทน เพื่อความสมานฉันท์ และเพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความอดทนอดกลั้นต่อกัน

Stychin(2004) กล่าวว่านักต่อสู้เพื่อสิทธิเกย์คือตัวละครหนึ่งในการเมืองแบบนี้นี้ ดังนั้น บทบาทของนักต่อสู้เพื่อชาวเกย์จึงมิใช่ผู้ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงสังคม หากแต่มีบทบาทเป็นผู้ทำให้การเมืองแบบเสรีนิยมยังคงมีพลังอำนาจ สิทธิการแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่ที่ชาวเกย์ต้องการได้นั้น เป็นผลผลิตจากการเมืองของการแลกเปลี่ยนต่างตอบแทน ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ขาดไม่ได้ในสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและในวัฒนธรรมที่ต้องการ “ความสงบสุข” และ “ความเอื้อเฟื้อ” สิทธิของเกย์จึงดำรงอยู่ในวัฒนธรรมแบบนี้ได้อย่างลงตัว โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย/เสรีนิยม อาจกล่าวได้ว่าการเมืองของสิทธิมนุษยชนที่ชาวเกย์มีบทบาทสำคัญ คือ การเมืองของความเอื้อเฟื้อและต่างตอบแทนผลประโยชน์ นอกจากนี้ Stychin (2004) วิจารณ์ว่าการเมืองของสิทธิมนุษยชน เป็นความพยายามที่จะจัดระเบียบสังคมให้อยู่ในความเจริญก้าวหน้าและสงบสุข ซึ่งเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงสังคมที่เจริญแล้ว หรือสังคมที่ศิวิไลซ์ ระเบียบที่ซ่อนอยู่ในการเมืองของสิทธิมนุษยชนจึงเป็น “วิญญูณ” ของระบบเหตุนิยมนิยมแบบตะวันตกซึ่งเคยสำแดงตัวเองในยุคล่าอาณานิคม และได้ปรับโฉมของตัวเองใหม่ภายใต้ความคิดสิทธิเสรีภาพ ทำให้ประเทศตะวันตกมั่นใจในตัวเองว่าการมีกฎหมายรับรองสิทธิของชาวเกย์คือเครื่องพิสูจน์ความศิวิไลซ์ ในขณะที่ประเทศที่ปิดกั้นสิทธิของชาวเกย์จะกลายเป็นดินแดนที่ป่าเถื่อนและไม่มีอารยธรรม

อำนาจที่ซ่อนอยู่ในการเมืองของสิทธิมนุษยชน ก็คือ อำนาจที่ซ่อนอยู่ในกระบวนการเรียกร้องกฎหมายรับรองชีวิตคู่และการแต่งงานของชาวเกย์ อำนาจนี้ยังคงแบ่งแยกคู่ตรงข้ามว่าอะไรคือความเจริญ/ความดีงาม/ความสงบสุข อะไรคือความล้าหลัง/ความป่นป่วน/ความชั่วร้าย ฉะนั้น กฎหมายที่รับรองสิทธิในชีวิตคู่ของเกย์คือเครื่องมือที่ชาติตะวันตกใช้เป็นเครื่องยืนยันความเจริญของตัวเอง ในขณะที่ประณามสังคมอื่นที่ยังคงดูหมิ่นเหยียดหยามและมือคดต่อคนรักเพศเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่ระเบียบของเพศวิถีสมัยใหม่ที่ชาวตะวันตกสร้างเอาไว้ในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ก็ประณามพฤติกรรมรักเพศเดียวกันและพฤติกรรมข้ามเพศที่ปรากฏอยู่ในสังคมอื่นมาก่อน ผลพวงทางประวัติศาสตร์นี้ได้ย้อนกลับมาทำลายประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ซึ่งผู้ปกครองต่างนำเอาบรรทัดฐานรักต่างเพศแบบตะวันตกไปควบคุมและจัดระเบียบพฤติกรรมทางเพศของประชาชน

บทส่งท้าย

การทำความเข้าใจสิทธิการแต่งงานและการจดทะเบียนชีวิตคู่ของเกย์ คงไม่ใช่การโจมตีกฎระเบียบที่ปิดกั้นการแสดงตัวตนของเกย์ หรือประณามอคติของสังคมที่มีต่อเกย์ และมีใช้การแสวงหาแนวทางหรือการส่งเสริมให้เกย์ได้รับความเท่าเทียมเช่นเดียวกับพลเมืองกลุ่มอื่น ๆ หากแต่เป็นการตระหนักถึง “อำนาจ” ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังการเมืองของอารมณ์ปรารถนาและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเคลื่อนที่ไปในสังคมทุนนิยมและประชาธิปไตย Foucault (1981, 2003) เคยตั้งข้อสงสัยไว้ว่า “เพศวิถี” ของมนุษย์ถูกสถาปนาขึ้นเป็นเครื่องมือของรัฐที่จะทำให้มนุษย์ตกอยู่ใต้การควบคุมที่แน่นหนา และชีวิตมนุษย์ที่มีเพศวิถีติดตัวก็จะกลายเป็นแหล่งบ่มเพาะและแพร่พันธุ์ของระบบทุนนิยมที่สลัดไม่ออก ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือการเมืองชนิดใหม่ที่พยายามทำให้ร่างของมนุษย์กลายเป็น “ชีวิตของสิ่งที่มีชีวิต” (Life of the Species) ในประเด็นการจดทะเบียนคู่รักเกย์ จะพบว่าเพศวิถีของคนรักเพศเดียวกันกำลังถูกทำให้เป็น “การเมืองของชีวิต” ที่คู่เกย์ต่างควบคุมดูแลและจัดระเบียบความรักและความปรารถนาของตนให้ตอบสนองกับการมีชีวิตที่ดีงามและสมบูรณ์ภายใต้สิ่งที่เรียกว่า “สถาบันครอบครัว” ในที่สุดชีวิตคู่ของเกย์ก็คือกลไกของ “อำนาจ” (Power Over Life) ซึ่งยังคงผลิตซ้ำระบอบเพศวิถีของพลเมืองที่ค้ำจุนการมีอยู่ของรัฐสมัยใหม่

ถึงแม้ว่านักวิชาการและนักสิทธิเพื่อชาวเกย์จะมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการเรียกร้องกฎหมายที่ให้สิทธิและปกป้องชาวเกย์ แต่สิ่งที่นักวิชาการและนักสิทธิเกย์ไม่ควรมองข้ามก็คือ การต่อสู้เพื่อสิทธิเหล่านี้กำลังสร้างคู่ตรงข้ามที่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงตัวตนของเกย์ คู่ตรงข้ามที่ยังคงต่อต้านโจมตีพฤติกรรมโฮโมเซ็กชวล ดังที่กำลังปรากฏอยู่ในชุมชนอิสลามและคาทอลิก รวมถึงคู่ตรงข้ามของความศิวิไลซ์กับความป่าเถื่อนที่ใช้สิทธิมนุษยชนเป็นเครื่องตัดสิน

การตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่ห่อหุ้ม แต่เต็มไปด้วยคำถามเกี่ยวกับ “ความจริง” ที่ถูกสร้างขึ้นในการเมืองของอัตลักษณ์เกย์แบบสากล และกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมภายใต้ร่มของลัทธิเสรีนิยม/เสรีนิยมใหม่ ซึ่งเต็ม

ไปด้วยความย้อนแย้งและความลึกลับของการยอมรับและการปฏิเสธ เช่น กลุ่มเกย์ที่จดทะเบียนสมรสกับกลุ่มเกย์ที่ไม่จดทะเบียนสมรส กลุ่มเกย์ที่มีคู่เพียงคนเดียวกับกลุ่มเกย์ที่มีคู่มากกว่าหนึ่งคน การมีกฎหมายรับรอง “ชีวิตคู่ของเกย์” จึงไม่ใช่สิ่งเดียวกับความยุติธรรมและความเท่าเทียมทางสังคม ความย้อนแย้งในสิทธิเสรีนิยมกำลังถูกปกปิดด้วยกลวิธีทางกฎหมายซึ่งให้สิทธิเฉพาะแก่กลุ่มเกย์ที่เลือกจดทะเบียนชีวิตคู่เท่านั้น

ความพยายามที่จะใช้ “กฎหมาย” เป็นคำตอบ คือความน่าละอายของระบบทุนนิยมและเสรีนิยมซึ่งให้คุณค่ามนุษย์ในฐานะเป็น “ปัจเจก” และ “ทรัพย์สินสมบัติ” ซึ่งคนแต่ละคนพยายามอ้างสิทธิและเสรีภาพของตัวเองเพื่อที่จะกีดกันคนอื่นออกไปจากความรับผิดชอบ สิ่งนี้คือ “อำนาจ” ที่ดำรงอยู่ข้างในกระบวนการควบคุมตรวจสอบที่สร้างบรรทัดฐานของการมีชีวิตและการมีตัวตนสมัยใหม่ (normalization of the self) (Stychin, 2004: 967) “อำนาจ” ดังกล่าวนี้อาจเป็นระบบเหตุผลนิยมและความรู้วิทยาศาสตร์แบบตะวันตกที่ปรับตัวและเคลื่อนที่ไปพร้อมกับกฎระเบียบของรัฐที่ใช้วาทกรรมเรื่องสิทธิเสรีภาพ ประชาธิปไตย ทุนนิยม และบริโภคนิยม มาอธิบายว่าชีวิตของพลเมืองจะถูกประเมินตรวจสอบด้วยปริมาณทรัพย์สินเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

- Adam, Barry. 2002. "From Liberation to Transgression and Beyond." In Diane Richardson and Steven Seidman (eds.) *Handbook of Lesbian and Gay Studies*. London: SAGE Publications,
- Adam, Barry, Duyvendak, Jan Willem. and Krouwel, Andre (eds.). 1999. *The Global Emergence of Gay and Lesbian Politics*. Philadelphia: Temple University Press,
- Altman, Dennis. 2002. "Globalization and the International Gay/Lesbian Movement." In Diane Richardson and Steven Seidman (eds.) *Handbook of Lesbian and Gay Studies*. London: SAGE Publications.
- Anderson, Eric. 2012. *The Monogamy Gap: Men, Love, and the Reality of Cheating*. Oxford: Oxford University Press.
- Bailey, J. Michael and Others. 1994. "Effects of Gender and Sexual Orientation on Evolutionary Relevant Aspects of Human Mating Psychology," *Journal of Personality and Social Psychology* 66: 1081-1093.
- Bartlett, Katharine T. 1999. "Feminism and Family Law." *Family Law Quarterly*, 475.
- Bell, David and Binnie, Jon. 2002. "Sexual Citizenship: Marriage, the Market and the Military." In Diane Richardson and Steven Seidman (eds.), *Handbook of Lesbian and Gay Studies*. London: SAGE Publications.
- Bellamy, Richard. 1999. *Liberalism and Pluralism: Toward a Politics of Compromise*. London: Routledge.
- Bellamy, Richard and Castiglione, Dario. 1996. "The Communitarian Ghost in the Cosmopolitan Machine." In Richard Bellamy (ed.) *Cosmopolitanism, Democracy and Sovereignty: American and European Perspectives*. Aldershot: Avebury.
- Blasband, David. and Peplau, Letitia Anne. 1985. "Sexual Exclusivity versus

- Openness in Gay Male Couples,” *Archives of Sexual Behavior* 14: 395-412.
- Butler, Judith. 2002. “Is Kinship Always Already Heterosexual?” *Difference* 13(1): 14-44.
- Crawford, David S. 2006. “Liberal Androgyny: Gay Marriage and the Meaning of Sexuality in Our Time.” *Communio* 33 (Summer 2006): 239-265.
- Dannecker, Martin. 1991. *Theories of Homosexuality*. London: Gay Men’s Press.
- D’Emilio, John. 1993. “Capitalism and Gay Identity.” In Henry Abelove, Michele A. Barale and David M. Halperin. *The Lesbian and Gay Studies Reader*. New York: Routledge,
- Douzinis, Costas. 2000. *The End of Human Right: Critical Legal Thought at the Turn of the Century*. Oxford: Hart Publishing.
- Duggan, Lisa. 2002. “The New Homonormativity: The Sexual Politics of Neoliberalism”. In R. Castronovo & D. Nelson (Eds.). *Materializing Democracy*. Durham, NC: Duke University Press.
- Engel, Stephen. 2002. “Making a Minority.” In Diane Richardson and Steven Seidman (eds.) *Handbook of Lesbian and Gay Studies*. London: Sage Publications.
- Epstein, Steven. 1987. “Gay Politics, Ethnic Identity: The Limits of Social Constructionism.” *Socialist Review* 17(3-4): 9-54.
- Escoffier, Jeffrey. 1997. “The Political Economy of the Closet.” In Amy Gluckman and Betsy Reed. (eds.) *Homo Economics: Capitalism, Community and Lesbian and Gay Life*. New York: Routledge. pp.123-134.
- Fineman, Martha A. 1995. *The Neutered Mother, The Sexual Family and Other Twentieth Century Tragedies*. New York: Routledge.

- Fineman, Martha A. 2005. *The Autonomy Myth: A Theory of Dependency*. New York: New Press,
- Foucault, Michel. 1981. *The History of Sexuality 1: The Will to Knowledge*. Marmondsworth: Penguin.
- Foucault, Michel. 2003. Society Must Be Defended: Lectures at the Collage De France 1975- 1976. New York: Picador.
- Garwood, Eliza. 2016. "Reproducing the Homonormative Family: Neoliberalism, Queer Theory and Same-sex Reproductive Law". *Journal of International Women's Studies* 17(2): 5-17.
- Gill, Rosalind and Scharff Christina (Eds.). 2001. *New Femininities: Postfeminism, Neoliberalism and Subjectivity*. Hampshire: Palgrave MacMillan.
- Heinze, Eric. 1995. *Sexual Orientation -a Human Right: An Essay on International Human Rights law*. Leiden, Netherlands: Martinus Nijhoff.
- Helfer, Laurence R. & Miller, Alice M. 1996. "Sexual Orientation and Human Rights: Toward a United States and Transnational Jurisprudence," *Harvard Human Rights Journal* 9: 61-103.
- Hickson, Ford C. And Others. 1992. "Maintenance of Open Gay Relationships," *AIDS Care* 4: 409-419.
- Isin, Engin and Wood, Patricia K. 1999. *Citizenship and Identity*. London: Sage Publications.
- Jensen, Tracey. 2012. "Tough Love in Tough Times," *Studies in the Maternal* 4(2): 1-26.
- Josephson, Jyl. 2005. "Citizenship, Same-Sex Marriage, and Feminist Critique of Marriage," *Perspectives on Politics* 3(2), June: 269-284.
- Katz, Jonathan N. 1995. *The Invention of Heterosexuality*. New York: Dutton.
- Kim, Suzanne A. 2011. "Skeptical Marriage Equality." *Harvard Journal of Law and Gender* 34: 37-80.

- Kirk, Marshall and Hunter, Madsen. 1989. *After the Ball*. New York: Doubleday.
- Koppelman, Andrew. 2014. "Judging the Case Against Same-Sex Marriage," *University of Illinois Law Review* 2014: 431-465.
- LaSala, Michael. 2001. "Monogamous Or Not: Understanding and Counselling Gay Male Couples." *Families in Society* 82(6): 605- 611.
- LaSala, Michael. 2004a. "Extradysadic Sex and Gay Male Couple: Comparing Monogamous And Nonmonogamous Relationships," *Families in Society* 85(3): 405-412.
- LaSala, Michael. 2004b. "Monogamy of the Heart Extradysadic Sex and Gay Male Couples," *Journal of Gay and Lesbian Social Services* 17(3): 1-24.
- McMurria, John. 2008. "Desperate Citizens and Good Samaritans Neoliberalism and Makeover Reality TV," *Television and New Media* 9(4): 305-33.
- McWhirter, David P. and Mattison, Andrew M. 1984. *The Male Couple: How Relationship Develop*. Engle- wood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Moran, Leslie J. 2002. "Lesbian and Gay Bodies of Law." In Diane Richardson and Steven Seidman (eds.), *Handbook of Lesbian and Gay Studies*. London: SAGE Publications,
- Nair, Yasmin. 2009. "Introduction." in Ryan Conrad.(ed.), *Against Equality: Queer Critique of Gay Marriage*. Lewiston, ME: Against Equality Publishing Collective.
- Pendleton, Eva. 1996. "Domesticating Partnerships." In Dangerous Bedfellows (ed.), *Policing Public Sex*. New York: South End Press.
- Peplau, Letitia Anne. 1981. "What Homosexual Want in Relationships," *Psychology Today* March: 28-38.
- Peplau, Letitia Anne. 1982. "Research on Homosexual Couples: An Overview," *Journal of Homosexuality* 8(2): 3-8.
- Phelan, Shane. 2001. *Sexual Strangers: Gay, Lesbian and Dilemmas of*

- Citizenship*. Philadelphia: Temple University Press.
- Polikoff, Nancy D. 2000. "Why Lesbian and Gay Men Should Read Martha Fineman," *Journal of Gender, Social Policy & the Law* 8(167): 167-176.
- Rauch, Jonathan. 2004. *Gay Marriage: Why Is Good for Gay, Good for Straight, Good for America*. New York: Times Books.
- Rich, Adrienne. 1980. "Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence," *Signs* 5(4)(Summer 1980): 631-660.
- Richardson, Diane. 1998. "Sexuality and Citizenship," *Sociology* 32(1): 83-100.
- Richardson, Diane. 2005. "Desiring Sameness? The Rise of a Neoliberal Politics of Normalisation," *Antipode* 37(3): 515-535.
- Shernoff, Michael. 1995. "Male Couples and Their Relationship Styles," *Journal of Gay and Social Services* 2: 43-57.
- Shernoff, Michael. 2002. "Body Image, Working Out and Therapy," *Journal of Gay & Lesbian Social Services* 14: 89-94.
- Shillington, Christopher Ron. 2013. *An Examination of Monogamy Values among Gay Men and the Influence of Masculine Gender Conformity*. Department of Applied Psychology and Human Development, Ontario Institute for Studies in Education, University of Toronto.
- Silverstein, Charles. 1981. *Man to Man: Gay Couples in America*. New York: Morrow.
- Simmons, Christina. 2009. *Making Marriage Modern: Women's Sexuality from the Progressive Era to World War II*. New York: Oxford University Press.
- Smith, Nicola. 2015. "Towards a Queer Political Economy of Crisis." In J. True and A. Hozic (Eds.), *Scandalous Economics: The Spectre of Gender After Global Financial Crisis*. New York: Oxford University Press.
- Sparks, Holloway. 1997. "Dissident Citizenship: Democratic Theory, Political Courage, and Activist Women," *Hypatia* 12(4): 74-110.

- Stein, Arlene and Plummer, Ken. 1996. "I Can't Even Think Straight, Queer Theory and the Missing Sexual Revolution in Sociology." In Steven Seidman (ed.), *Queer Theory/Sociology*. Cambridge, MA: Blackwell.
- Stychin, Carl F. 1998. *A Nation by Rights: National Cultures, Sexual Identity Politics, and the Discourse of Rights*. Philadelphia: Temple University Press.
- Stychin, Carl F. 2004. "Same-Sex Sexualities and Globalization of Human Rights Discourse," *McGill Law Journal* 49: 951-968.
- Sullivan, Andrew. 1995. *Virtually Normal: An Argument About Homosexuality*. London: Picador.
- Todosijevic, Jelica and Others. 2005. "Relationship Satisfaction, Affectivity, and Gay-Specific Stressors in Same-Sex Couples Joined in Civil Union," *Psychology of Women Quarterly* 29: 158-166.
- Vitulli, Elias. 2010. "A Defining Moment in Civil Rights History? The Employment Non-Discrimination Act, Trans-Inclusion, and Homonormativity," *Sexuality Research and Social Policy* 7: 155-167.
- Waalwijk, Kees and Clapham, Andrew. 1993. *Homosexuality: a European Community Issue – Essays on Lesbian and Gay Rights in European Law and Policy*. Dordrecht, Netherlands: Martinus Nijhoff.
- Warner, Michael. 1999. "Normal and Normaller: Beyond Gay Marriage," in *GLQ* 5(2): 119-171.
- Weeks, Jeffrey. 1998. "The Sexual Citizen," *Theory, Culture & Society* 15(3): 35-52.
- Whitton, Sarah W., Weitbrecht Eliza. M., and Kuryluk, Amanda D. 2015. "Monogamy Agreements in Male Same-Sex Couples: Associations with Relationship Quality and Individual Well-Being," *Journal of Couple & Relationship Therapy* 14: 39-63.

- Wintermute, Robert. 1995. *Sexual Orientation and Human Rights: The United States Constitution, the European Convention, and the Canadian Charter*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Worth, Heather; Reid, Alison and McMillan, Karen. 2002. "Somewhere Over the Rainbow: Love, Trust and Monogamy in Gay Relationships," *Journal of Sociology* 38(2): 237–253.
- Xiridou, Maria and Others. 2003. "The contribution of steady and casual partnerships in the incidence of HIV infection among homosexual men in Amsterdam," *AIDS* 17(7): 1029-1038.